Stenogrammid

XIV Riigikogu, Riigikogu erakorraline istungjärk

Esmaspäev, 06.07.2020, 12:00

Toimetatud

12:00 Istungi rakendamine
1. 12:06 Välismaalaste seaduse muutmise seaduse (tööjõukriisi leevendamine) eelnõu (192 SE) esimene lugemine

12:00 Istungi rakendamine

12:00 Esimees Henn Põlluaas
Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame Riigikogu erakorralist istungjärku, mille olen kokku kutsunud Eesti Vabariigi põhiseaduse § 68 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 51 lõike 1 alusel 42 Riigikogu liikme taotletud ajal ja päevakorraga. Nagu ikka iga istungi eel on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kaja Kallas, palun!

12:00 Kaja Kallas
Lugupeetud kolleegid! Me käisime juunis Saaremaal. Saaremaal, kus oli selle tervishoiukriisi põhiline keskus, selgus, et keegi ei kogu neid õppetunde ega küsi neid küsimusi, mis läks selle kriisi lahendamisel valesti, mis läks õigesti, mida peaks järgmine kord tegema teistmoodi. Seetõttu oleme teinud Vabariigi Valitsusele ettepaneku moodustada ekspertidest COVID-19 kriisi lahendamise komisjon, et selgitada välja need õppetunnid – et mitte teha neid vigu järgmine kord –, mis läks õigesti, mis läks valesti, ja et me siis, kui tuleb teine laine, oleksime selleks valmis. Aitäh!

12:01 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Jevgeni Ossinovski, palun!

12:01 Jevgeni Ossinovski
Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Riigikogu menetlusse atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on suurendada märkimisväärselt avaliku sektori kliimainvesteeringuid. Nimelt, uuel kauplemisperioodil Euroopa heitmekaubandussüsteemis on Eestil müüa kümnendi jooksul 56 miljonit ühikut, mis tänase CO_2 hinna alusel on 1,1 kuni 1,4 miljardit eurot. Eesti on seadustanud direktiivi miinimumnõude, mille kohaselt 50% sellest rahast läheb kliimaeesmärkide saavutamiseks. Arvestades kliimakriisi akuutsust ja ka seda, et Euroopa Liit on tänuväärselt tõstmas ambitsiooni võitluses kliima soojenemisega, kliimaneutraalsuse kokkulepe on saavutatud, kliimaseaduse eelnõu on Euroopa Liidu tasemel kokkuleppimisel, usume me, et Eesti peaks tegema rohkem, et me tegelikult oleme võimelised ja kohustatud investeerima kliimaeesmärkide saavutamisse, kliima soojenemise ulatuse piiramisse rohkem. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku selle eelnõuga kulutada 100% kliimaühikute müügist tulenevast tulust kliimaeesmärkide saavutamiseks, mis tähendab seda, et kümnendi jooksul peaks täiendavalt enam kui pool miljardit eurot nende eesmärkide saavutamiseks minema. Suur tänu!

12:03 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Rohkem eelnõude ja arupärimiste üleandmise soovi ei ole. Viime läbi kohaloleku kontrolli. Ütlen veel vahele, niikaua kui teil on võimalik kohalolekut registreerida, et olen võtnud Riigikogu juhatuse nimel vastu kaks eelnõu ja menetleme neid vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele.

Kohaloleku kontroll
Kohal on 92 Riigikogu liiget ja puudub 9.
Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 52 kohaselt kehtestab Riigikogu erakorralise istungjärgu töö ajagraafiku poolthäälte enamusega. Panen hääletusele Riigikogu juhatuse ettepaneku töötada ilma vaheajata kuni päevakorra ammendumiseni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 89 Riigikogu liiget, vastuolijaid ja erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust.

---

1. 12:06 Välismaalaste seaduse muutmise seaduse (tööjõukriisi leevendamine) eelnõu (192 SE) esimene lugemine

12:06 Esimees Henn Põlluaas
Läheme tänase päevakorrapunkti käsitlemise juurde: Eesti Reformierakonna fraktsiooni algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse (tööjõukriisi leevendamine) eelnõu 192 esimene lugemine. Ma tutvustan teile protseduurireegleid. Kõigepealt saab sõna eelnõu algataja, ettekanne kestab kuni 20 minutit. Seejärel on juhtivkomisjoni esindaja ettekanne, mis samuti kestab kuni 20 minutit. Mõlemale ettekandjale, austatud Riigikogu liikmed, saate te kokku esitada kaks küsimust. Järgnevad läbirääkimised, sõna saavad fraktsioonide esindajad. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Jürgen Ligi. Palun!

12:07 Jürgen Ligi
Härra esimees! Austatud kolleegid! Me oleme teid täna kutsunud siia erakorraliselt, kuna olukord on erakorraline. Majandusele on seatud piirangud tööjõu vaba liikumise tõkestamise vormis. Niimoodi ei saa ükski ettevõte, kes tööjõu liikumisest sõltub, oma tegevust planeerida ega tegelikult ka jätkata. Selliseid ettevõtteid on väga palju, väga erinevates valdkondades. Suurusjärgud, millest me räägime: aastas on lühiajalist tööjõudu viimasel ajal olnud 15 000 – 20 000 [inimest], nendest kolmveerand on ukrainlased. Valdkonnad, mis neid kasutavad kõige rohkem (s.o tuhandetes, ma ei hakka täpseid numbreid teile sellepärast ütlema, et need on ju hästi muutuvad, aga põhimõtteliselt on seal põhiline osa ajutisest tööjõust): ehitus, tööstus, samuti laondus ja transport. Põllumajanduses on neid ainult umbes kümnendik või vähem, nii et me ei räägi ainult põllumajandusest.
Need numbrid näitavad, et Eestis on tavaolukorras absoluutne tööjõupuudus, aga igas olukorras on Eestis struktuurne tööjõupuudus. Me lihtsalt ei saa igasse valdkonda töötajaid Eestist ja paljud [majandus]harud paratamatult sellest sõltuvad. See on ka nüüdisaja majanduse eripära. Kriisis küll absoluutne tööpuudus numbriliselt taandub, aga struktuurne jääb. Tööandjad räägivad, et meil on järgmise kümne aasta jooksul vaja aastas tuua siia sisse 10 000 töötajat. Meie ei räägi siin sellest. Ma arvan, et see ei ole jätkusuutlik arengutee. Me ei propageeri seda, kuigi meil siiski on vaja teada hinnanguid, ja tööandjad ei ole ainsad, kes seda on välja toonud, meie tööealiste inimeste arv väheneb, aga me peame sellega ikka eelkõige kohanema. Kuid praegu lihtsalt on olukord erakorraline ja valitsus ei ole tegelikult kohanemiseks mingit võimalust jätnud.
Selle eelnõu sisu on pikendada nende inimeste töölube, kes eriolukorra algusest on siin tööl olnud. Ainult pikendada. Väga kahju on, et selle eelnõu menetlemist on pidurdatud. Seda on püütud menetlema [hakata] alles sügisel, on võetud viimast ka komisjonis, aga tegelikult on sellega väga kiire. Statistika [selle kohta], mis praegu selle eelnõu raamides turul toimub, on üldjoontes selline, et tööload lõpevad lähikuudel ehituses suurusjärgus 500–700 inimesel kuus. Sajad inimesed, ühesõnaga, lähevad ehitusest ära ja loomulikult ei saa sektor neid operatiivselt asendada. Majutuses on see number 50–100, põllumajanduses 200–300 iga kuu, tööstuses 250–500, veonduses 150 inimest kuus.
Õigesti on öelnud ka näiteks Helir-Valdor Seeder, et see eelnõu ju ei lahenda probleemi. Ega ta ei lahendagi. Probleem on ju tegelikult valitsuses, valitsuse seatud piirangutes ja selles, et valitsus toimib kõige madalama ühisnimetaja alusel: kui keegi on vastu ja ta seda isegi ei põhjenda, siis on kõik vastu. Praegu me näeme siiski lootust, et kõik ei ole vastu. Kaks valitsuserakonda on rääkinud viimasel ajal täiesti arukat juttu, kuidas tavapärane olukord majanduses tuleb taastada. Mitte midagi rohkemat kui tavapärane olukord, see ei tähenda mingit massimmigratsiooni. Probleem on lihtsalt selles, et teatud

valdkondades on hooaeg. Ja põllumajanduses on – ma ei häbene seda sõna kasutada – tragöödia. Siin ei küsi tootmistsükkel mingitest parteilistest kinnisideedest ja sellest, kuidas valitsus toimib, kui intelligentselt ta oma tegevust seletab, kas ta kuulab ja kas ta räägib. Istutamine, külvamine, lõikamine, ka lüpsmine – need on lihtsalt tootmistsükli osad, eri etapid. Ei ole mitte mingit võimalust, et see alluks poliitilisele tahtele, et me lühikese etteteatamisajaga lihtsalt ütleksime: kuulge, nüüd tõmbame kokku. Aga seda, muide, on mitmed valitsuspoliitikud kahjuks öelnud.
Varaseim vili paraku selles kriisiolukorras on olnud maasikad, selles mõttes on see sümboolse tähendusega, aga see ei ole muidugi põhiline probleem. Põhiline probleem on muudes sektorites, aga siin on see venitamine olnud kõige traagilisem, kõige valulikum. Siin on eredalt näha, kuidas valitsus narrib korraga põldu, narrib toitu ja narrib oma kodanikke. Me oleme seda käsitlenud komisjonides ja siin Riigikogu saalis alates märtsist ja aprillist. Me oleme korduvalt küsinud eri ministritelt eri komisjonides ja suures saalis ja saanud suuresti vastuseks probleemi eitamise. Selles mõttes on juunikuu või isegi juulikuu olnud väike kergendus, valitsus on vähemalt hakanud tegema nägu, et ta arutab midagi pingsalt, nagu ütlevad pealkirjad. Aga paraku on nende senistest kommentaaridest jäänud see pilt, et arvatakse, nagu me elaksime ikkagi nõukogude ajas, inimesi lihtsalt istutatakse ühest ametist teise ja majandust planeeritakse. Ka komisjoni arutelu kahjuks jooksis pikaks ajaks kinni, meilt oodati mingisuguseid plaane ja mingisuguseid analüüse, kuigi tegelikult on ametlik statistika ju olemas, seda on esitatud nii eelnõu seletuskirjas kui ka eelnõu esitajatel on olemas värskem statistika. See ei ole põhiline, mis on hetke täpne number. On teada, et teatud valdkonnad ei saa toimida niimoodi, et neilt lihtsalt tõmmatakse tööjõud ära ja saadetakse minema. Selle eelnõu mõte on, et enam ei saadetaks.
Ma pean nüüd mõnda aega peatuma kahjuks maasikatel, sest siin on tulemused kõige käegakatsutavamad. Ma kirjeldan, kuidas nende kuude jooksul on mul olnud kontaktid peaaegu et iga päev, mõistagi elektroonselt põhiliselt, talunikega, kes kasvatavad maasikaid. Lihtsalt see on see vili, mis meil on juba käes ja mida me juba lõikame, otseses ja kahjuks ka negatiivses, kaudses mõttes. Mõned näited. Neid on umbes kümmekonnalt kasvatajalt meil korjatud, aga ma toon välja iseloomulikumad. Esimene näide. Tööle kandideeris 45 inimest. Tavaliselt vajavad nad sadakonda võõrtöölist, need, kes on oma sõnumeid saatnud. Valituks osutusid pooled – 23. Igas valdkonnas, peab meelde tuletama, on tööle ja tööjõule omad nõuded. Ei tasu alavääristada mis tahes valdkonda, et sinna võib võtta iga suvalist inimest ja öelda, et saagu hakkama. Tööle vormistamise ajaks jäi nendest 23-st alles 2. Teine näide, minu arust numbriliselt kõige parem, kõige optimistlikum, aga absoluutnumbrites väga väike: kokkuleppele jõuti 10 inimesega ja 6 ilmusid tööle. See on kõige suurem number. Kolmas näide. Poolteise kuuga on läbi käinud 97 inimest, 62 nendest loobusid pärast esimest päeva ja esimesel päeval nimekirjas olnud 35 töötajast ilmus põllule 18. Kurdetakse üksmeelselt, et see seltskond, kes maasikakorjamiseks kättesaadav on, tegelikult ei täida oma lubadusi, ei võta telefoni ega helista ka tagasi. Suur osa talunike energiast läheb inimeste püüdmisele. Pole mitte midagi teha ja siin pole mitte midagi ühist poliitilise tahtega, mida on siin jõuliselt näidatud. Eestlaste puhul tundub protsent olevat umbes kümnendik. See on väga sarnane, muide, brittidega: kui suure õhinaga maasikate ajal patriootlikult lubati, et britid tulevad põllule maasikaid korjama, siis lõpuks jäi see protsent alla kümne. Mitu näidet on selle kohta, kuidas töötukassasse tehti tööjõu saamiseks taotlus, vastuseid tuli null. Me kuuleme kogu aeg vastupidiseid uudiseid ka ministrite käest. Need lihtsalt ei vasta tõele. Teistes kanalites kirjeldati seda helistamist, seda, et tutvustati telefonitsi tööd, elamistingimusi, palka, oldi igati paindlikud, räägiti sellest, et piisab, kui käia mõne päeva nädalas, mis ei ole tegelikult ju tootmise mõttes jätkusuutlik, aga näitab pingutuse suurust. Tundus, et kõik laabub, aga paari päeva pärast selgus, et enamik ei olnud enam tööst huvitatud. Enamik. See on domineeriv tagasiside. Iseloomulik on, et sellisest juhutööjõust mitte keegi ei ole harjunud oma lubaduse murdmisest teatamiseks tagasi helistama ja ütlema, et ta ei saa tulla. Põhjused on neil, kes siiski kätte saadakse, täiesti suvalised. See võimaldab meil hinnata, kas me saame rajada oma majandust sellisele juhuvalikule, hädalahendusele. Optiliselt võttes tundub, et nõukogude ajal saadi, aga tegelikult ei saadud ju ka sel ajal töid selliselt tehtud. Kuigi siis oli käsuandmise võimalus, töökollektiivid käisid massiliselt [põllul tööl], jätsid oma põhitöö teatud ajaks kõrvale.
Probleemid, mida juhutööjõuga seoses nimetatakse. Loomulikult see, et tööviljakus erineb mitu korda, aga kui laval korjata või mingit tööjärge hoida, siis peab see olema ühtlane ja ühtlaselt kõrge. Kurdetakse kvaliteediprobleeme: jäetakse lihtsalt marju mädanema, mis tähendab, et kogu põld saab kahjustada. Neid detaile, kuidas istutamisel käitutakse, ma ei hakka kordama, aga võite arvata, et kui see juba istutamisel algas, siis ei saa ka saak olla see, mida loodeti. Kogu selle jupitamise ja üksikute

inimeste püüdmise kiuste on siiski vaja ju iga kord, iga päev teha väljaõpet. Mida voolavam tööjõud, seda keerulisem on seda teha. Iga kord tuleb ju töötajad registreerida. Talunikud on hullunud sellest, kuidas nad teevad tühja tööd, mis ei ole ju põllumajandus. Täiesti tavaline on eestlaste puhul, et nad ütlevad, et nad saavad tulla ainult laupäeviti. Aga ega siis maasikad ei ütle niimoodi, need peab iga päev ära korjama, mitte midagi ei saa sinna parata. Paljudele juhutöölistele, kes kohale saadakse, on töö algus liiga varane, sest nad ei ole kained. See on iseloomustus, sotsiaalne ülevaade otseallikast. Kurdetakse vargusi. Detaile on veel, ma kõike ei hakka nimetama. Ärme alavääristame põllumajandust selles mõttes, nagu tema peaks leppima sellega, mis kusagil mujal ei toimi.
Muidugi on täielik kuristik mitme valitsuspoliitiku sõnavõttude ja päriselu vahel. Tsiteerin siin ainult endisi ja praegusi ministreid, sh põllumajandusministreid. On ju sellist nõu antud, et õpilased võiksid minna kooliajast põllule. Õnneks vist haridusminister midagi moka otsast vastu ütles. Aga see vastuütlemine oleks võinud olla ju palju tugevam, kui öeldi, et kaitsevägi peaks põllule minema. See on tõeline Nõukogude Liit, unustatakse ära, et kaitsevägi on selleks, et Eestit kaitsta, mitte selleks, et korjata põlluvilju. Väga palju on räägitud malevast, suurest töökasvatusest jne. Töökasvatuse puhul aetakse segi ikkagi kodupeenar ja suur põld. Tegelikkus on see, et Tööinspektsioon keelab lastel, alaealistel, laval töötamise, vähemalt on ta sellise kirja saatnud. Ma ei tea selle juriidilist jõudu, aga see on tõsiasi. Traktori lava pealt lapsed ei tohi korjata, see on liiga raske töö. Sama on muidugi täiskasvanud järjest kurtnud ja see peegeldub ka tööjõu voolavuses. Eestlased ei pea mitut päeva vastu, kui nad lähevad proovima. Malevast rääkides: see on kindlasti tore töökasvatus, aga kui talunikelt küsida, siis vastus on, et selle roll on kahjuks protsentuaalselt olematu. See ei lahenda absoluutselt probleemi. Muidugi kurdetakse meile kõigile hästi teada tõsiasja, et nooruses tullakse eelkõige suvelaagrisse ja see rahaline külg ja töökülg käib sinna vaid juurde. Talunikud kahjuks nimetavad laste puhul ka seda, et tullakse pigem tarbima mõnuaineid ja elama ööelu – see on kirjalikult esitatud fakt – kui tegema tööd. Keskmine linnalaps ikkagi ei ole harjunud tööl käima. Niimoodi nad kirjutavad, ma ainult tsiteerin, ma ei anna hinnanguid. Osa lapsi, nagu kinnitab üks, korjab terve päevaga 6 kilo maasikaid – mulle saadeti isegi üks video selle kohta –, aga normiks, mis võimaldab lava pealt korjamist, öeldakse, on 20 kilo tunnis. Korrutage ja saate teada erinevuse. Ma olen küll mõne taluniku käest kuulnud, nagu oleks pikad tööpäevad, kuid tegelikult toimub korjamine põhiliselt viis-kuus tundi hommikul jahedaga ja vajaduse korral, kui jääb midagi korjamata, siis jahedamal õhtupoolikul veel, aga üldiselt ei ole need ideaalolukorras isegi 8-tunnised tööpäevad. Praegune olukord muidugi ideaalne ei ole.
Tarku nõuandeid on veel. Keegi on toonud hea uudise, et spordiklubid tulevad appi. Tule taevas appi, ütlen ma selle peale. Spordiklubid ei ole selleks, et inimesed jätaksid oma harrastuse maha. Vastupidi, nad tahavad teha sporti, mitte selle asemel füüsilist tööd. On veel räägitud tudengitest, mis oli ka kena nõukaaja kord, aga see on siiski väga hajus võimalus. Enamasti on tegemist ju ikkagi linnanoortega, kellel vilumus põllumajanduses puudub.
Põllumajandus-kaubanduskoda on ebatavaliselt kriitiline olnud valitsuse suhtes ja ütleb, et hooajatöölisi on põllumajanduses vaja kauem kui 31. juulini, mida valitsus on lubanud ja mis on ka seadustatud. Ta ütleb ka, et umbes 400 inimesel tuleb Eestist lahkuda. Sel juhul pole enam farmides töötajaid, mis tähendab, et 20 000 lehma kipub jääma lüpsmata. Teistes allikates öeldakse, et kolmandik lüpsjatest on ajutised võõrtöölised. See ei lähe mööda niimoodi, et me lihtsalt ...
Kas lisaaega on võimalik saada?

12:26 Esimees Henn Põlluaas
Ei ole kahjuks.

12:26 Jürgen Ligi
Vaat siis ma kahjuks jään ajahätta, aga loodan küsimuste vormis jätkata.
Ma tsiteerin veel ministreid ja ministrite upsakust. Martin Helme tunneb, et tema on ise nagu põllul. Ta on pildunud selliseid lauseid (just see tänitamine valitsuse poolt teeb asja veel eriti valulikuks), et see on väärastunud mõtlemine, et Riigikogu või valitsus peab teie eest töö ära tegema, või et me tegime teile pikendusi juba aprillis ja te ei suuda kohaneda. Vaadake, me oleme tegelikult märtsist saadik seda rääkinud ...

12:27 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh!

12:27 Jürgen Ligi
... põllumehed on seda rääkinud märtsist saadik. See ei ole niimoodi, et ühel hetkel tänitatakse, et teie ei saa hakkama. Aga olgu, proovin vastuste vormis jätkata. Aitäh!

12:27 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Hea ettekandja, teile on terve hulk küsimusi. Küsimuse pikkus on üks minut. Esimesena Annely Akkermann, palun!

12:27 Annely Akkermann
Suur tänu, lugupeetud ettekandja, väga asjaliku ettekande eest! Need põllumeeste mured on tõesti täpselt nii suured, nagu te kirjeldasite. Täna saadetud pressiteates ütlevad koalitsioonipoliitikud, et lisakitsendusena kehtestatakse kõigile välistöölistele sektori keskmise palga nõue. Aga keskmine palk sektoris arvestatakse, võttes arvesse palku direktori palgast kuni näiteks selle maasikakorjaja palgani. Kui siin Riigikogu saalis üles tõstetaks [teema], et kõigile eestlastele peaks kehtestama keskmise palga, siis kõik muigaksid. Kuidas on võimalik, et ühes sektoris riigi otsusega kehtestataks kindlale töötajate grupile keskmine palk? Missuguseid järelmeid võiks sel olla Eesti kaupade ekspordivõimele?

12:28 Jürgen Ligi
Aitäh! Mul on väga raske seda valitsuse otsust kommenteerida. Lootsin seda ettekande lõpus natukene teha. See [otsus] tuli täna hommikul. On ilmselge, et valitsuse istungid olid seotud meie erakorralise istungi korraldamisega, sest pinninud oleme me valitsust tegelikult märtsist peale. Minu kirjavahetus, ma räägin veel, on aprilli algusest, ei ole mingit kahtlust, see on kirjalikult olemas. See on olnud asi, mida me oleme valitsusele järjepidevalt mitu kuud meelde tuletanud. Selles mõttes on ikka tohutult silmakirjalik kõik see jutt, et kus te enne olite, saage hakkama, me ammu juba tegime, aprillikuus, ja kuidas te ei suuda kohaneda ja me pisaraid ei usu, me ei hooli teie pisaratest.
Loomulikult, võõrtööjõu puhul on üldiselt konservatiivne hoiak mõistlik. Me ei taha ju teha Eestist eraldi tootmisplatsi, kuhu lihtsalt tullakse elama ja midagi tootma. Majandus peab tööjõupuudusega kohanema. See kokkuvõttes mõjutab ju ka tööviljakust, see mõjub tootlikkust tõstvalt, aga see ei tohi toimuda nii järsku. Täiendavad piirangud, juhul kui nad otsuses on, nagu uudistest paistab, on muidugi äärmiselt nõmedad. Ise tekitatud probleem, iseenda kinnisidee, ja siis selline reageering, et igaüks saaks mingi vorsti. See siis on nähtavasti üks jäme vorst.
Ma pean kurtma ka seda, et valdkonnad, mis praegu kannatavad, ulatuvad ju kõrghariduseni välja. Ma ei oska öelda teaduse kohta, peab mõtlema. Aga see, kuidas Siseministeeriumi osakonnajuhataja saadab ülikoolidele laiali kirja, et kuulge, ega teile sügisel välistudengeid enam ei tule, on täiesti müstika, sest kõrghariduspoliitikat teeb tavaliselt haridusministeerium ja see poliitika on olnud kogu aeg kaasaaitamine ülikoolide rahvusvahelistumisele. Rahvusvahelistumine tähendab kvaliteeti, kui seda teha mõistlikult. Meie ülikoolid ei taha asendada Eesti üliõpilasi välistudengitega, küll aga on loomulik ideede ja inimeste vahetus see, mis hoiab kõrgharidust elus ja konkurentsis.
Tänase otsuse probleem seniste kommentaaride järgi, mis on meie kätte jõudnud, on veel see, et me ajame praegused töötajad välja. Mida see tähendab? See tähendab ikkagi seda, et need vaesed, kes ei saanud siiamaani loomupärast rotatsiooni tekitada, töölisi välja vahetada – "ajutisi töötajaid" peaks tegelikult ütlema –, jäävad ju ikkagi ilma. Nad peavad kiirelt hakkama uusi inimesi otsima, selle asemel et seda lünka täita sedapidi, et tekkinud defitsiidi olukorras ei aeta olemasolevaid töötajaid välja. Muidugi puudutab see meie teada ainult hooajatöölisi, mis ei ole ju lahendus majandusele. Hooajatöölised, nagu sai öeldud, moodustavad kümnendiku kogu sellest probleemist. Järelikult on see silmamoondus, mida valitsus tegi. Ta ei ole meile seda [otsust] tutvustanud, ta ei ole esitanud ka mingit eelnõu. Me ei tea täpselt, mida ta tegema hakkab, aga uudistest võib järeldada, et see on silmamoondus. See leevendab pisut ühe sektori olukorda, aga see sektor on oma suure kahju juba saanud.

12:33 Esimees Henn Põlluaas
Taavi Rõivas, palun!

12:33 Taavi Rõivas

Aitäh! Hea ettekandja! Sel kevadel ütles üks valitsuse liige, et tema maasikakorjajate pisaraid ei usu, ja teine valitsuse liige ütles, et tema põllumeeste pärast pisaraid ei vala. Selliste ülimalt arrogantsete väljaütlemiste ja laiemalt valitsuse väga arrogantse hoiaku tagajärg, nagu me hästi teame, on tohutu hoop paljudele põllumajandusettevõtetele ja see mõjutab loomulikult negatiivselt maaelu laiemalt. Tuttavad põllumehed ütlevad, et see valitsus mõjub hullemini kui üks suur ikaldus. Vaatame seda vahetult tänase istungi eel tehtud valitsuse erakorralist otsust. Avalikkusele jääb mulje, nagu oleks iga valitsuserakond teinud seal oma eraldi otsuse. Kas sina oled aru saanud, mis täpselt selle täna sündinud kokkuleppe sisu on? Osalt sa juba ütlesid, et see täielikult ei aita, aga kas on mingi aspekt, kus see võiks aidata, või mida peaks valitsus rohkem tegema, lisaks praeguse eelnõu toetamisele?

12:34 Jürgen Ligi

Aitäh! Põhimõtteliselt peaks valitsus taastama senise tööjõu liikumise. Ma ei saa kuidagi vaielda nende ohutusmeetmetega, kuigi akustiliselt tundub, et siin püütakse ka üle pingutada, aga jah, testimine ja karantiin – vajaduse korral tuleb sellega ju leppida. Samas, teie kui Eesti autospordi ühe suure tegelase õrritamiseks ütlen, et teeb ikka nalja küll, kui miljoneid kulutatakse selleks, et tuua siia rahvusvaheline autoralli koos publikuga (hotellid on juba kinni, ka mina jäin oma soovitud ööbimisest ilma juba nädal varem, kui mul oli hotelli vaja), siis seda tervitatakse kui suurt sangarlust, kuidas valitsus ikkagi aitab Eesti majandust ja kõik, aga inimesed, kes töötavad, mitte ei tule siia publikuks, ülemeelitsema, kui nii võiks öelda, ikkagi meelelahutuseks, aetakse välja. See ei ole siiras, järjepidev ega aus, see on ikkagi vorstikaubandus. Igaüks teeb mingi näo, mõni räägib midagi retoorikast ja mõni räägib midagi, mis nad siin kõik rääkisidki, ühesõnaga, on selline probleemi pisendamine ja lausa valeinformatsioon. Paljudel juhtudel on räägitud sellest, kui tsiteerida veel ministreid, et meie ei saa ju ... Kuidas see sõnastus oligi? Mul on see isegi üles kirjutatud. Martin Helme jälle: täiesti arulage, te mõtlete, et meie peame teie töö ära tegema. Põllumeestele niimoodi öelda oludes, kus põllumehed on ahastuses, sest nad rabavad mitme eest! Nad rabavad kontoris ja rabavad põllul ja rabavad telefoni otsas ja siis tuleb rahandusminister ja ütleb, et see on arulage, et meie peame teie töö ära tegema, st valitsus ja Riigikogu. Häbi peaks olema! Tegelikult on valitsused alati pidanud tegema ebameeldivaid otsuseid, aga mitte kunagi ei ole see käinud nii, et sisulist põhjendust ei olegi. Mitte mingit sisulist põhjendust ei ole sellele, mis on siin mitu kuud toimunud ja mis päädis ka selle tänase otsusega.

12:37 Esimees Henn Põlluaas

Urmas Kruuse, palun!

12:37 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Sellele teie mõttele, et tuleks taastada kriisieelne seisund tööjõu liikumisega, peaks ju siit saalist tuge küll tulema. Minu arust on Helir-Valdor Seeder ka seda mõtet ju avalikkuse ees öelnud. Aga intervjuus viimati Roomet Sõrmus vastas reporteri küsimusele, kui küsiti tööjõu kohta, et kui käsu korras riik hakkab ütlema, kus inimesed peaksid töötama, siis selle ja tööjõupiirangute tulemus on tegelikult see, et need sektorid kas surevad välja või tõmbuvad kokku. Sealt ei tule seda positiivset lisalahendust. Kas te jagate seda seisukohta või kas on osagi sellest mõttest õige?

12:38 Jürgen Ligi

Ma jagan seda seisukohta, [see on] ikkagi selgelt nõukogude aeg, et me lihtsalt tõmbame ja istutame inimesi. Mingil hetkel öeldakse, et õpilased mingu kooliajast põllule, siis arvatakse, et põllumajandus on üldse üks tore töökasvatus, eks ole, et lapsed põllule. On teada, et tänapäeval asjad nii ei toimi, ei tööviljakuse ega ka piirangute tõttu, mida lapstööjõu puhul arusaadavalt kasutatakse. Räägitakse sõjaväest, räägitakse spordiklubidest, nagu ma loen. Ettekujutus ikkagi sellisest totalitaarsest ühiskonnast on väga tugevalt selle valitsuse sees. Ma ei saa öelda seda kõigi ministrite kohta ja kindlasti ka mitte kõigi poliitikute kohta, aga sellist ausat ja siirast ülestunnistust, et see valitsus teeb praegu halba majandusele, ma pole kuulnud. Kõige vapram ütleb, et meil ei ole konsensust (seda ütles Tanel Kiik), ja vapruselt järgmine ütleb midagi retoorika kohta. Asi ei ole retoorikas, asi on sisus. Asi on selles, et kodanikke mõnitatakse, majandust kahjustatakse, põldu ja toitu narritakse.

12:39 Esimees Henn Põlluaas
Peeter Ernits, palun!

12:39 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Soomlased muretsevad, et Soome pohlad jäävad korjamata, kuna 2000 tailannat ja tailast ei pääse nagu ligi. Ma ei tea, kas sa Värskas sellist äri oled näinud, et nad hakkavad ka pohli korjama. Aga tõsisemalt võttes: paljudel on tõesti kohtutäitur kaelas, kui rääkida nendest maasikavendadest ja maasikakuningatest. Mis sina kui endine rahandusminister arvad sellest? Paljud on jah maksuhalduriga hädas, kes tahaksid nagu mustalt töötada. Äkki peaks osa nende võlgu kustutama või andma võimaluse, et nad saaksid maale riiklikult tähtsa tegevusena tööle minna ja selleks ajaks kohtutäitur neil kaelas ei ole? Neid inimesi on kümneid tuhandeid.

12:40 Jürgen Ligi
Jah, otse öeldes on see olnud üks valdavaid motiive, mida kurdetakse ajutise tööjõu puhul probleemina: kohtutäiturid. Paljud helistavad ja küsivad, aga lõpetavad kõne hetkel, kui öeldakse, et ei, mustalt ei saa töötada. Mustalt töötamist ei saa endale korralik talunik tegelikult sellises olukorras lubada. Põllumajanduses on alati sellist piiripealset vahendust olnud, aga praeguses olukorras on põllumehi ka usinalt laimatud ja ähvardatud, et nad ei maksa makse, mis on kui mitte otsene vale, siis tugev liialdus. Aga see on lihtsalt näide. Nad ei saa võtta neid töötajaid, kellel on väga sügavad probleemid, kes tegelikult ei saa oma palka näidata. Aga ma ju rõhutasin seda, et põllumajandus ei tohi olla see viimane koht, kuhu riisutakse kuskilt mujalt väljapraagitud tööjõudu. Vabandust, aga nii on. Alati, igas majanduses on osa tööjõudu selline, mida kuhugi tööle ei taheta. Me ei tohiks, ükski erakond ei tohiks jätta muljet, et põllumajanduses peab saama toota kellega iganes. Ei ole niimoodi, ei tohi alandada ühtegi tööandjat. Tal on ikkagi omad nõuded töötajatele, omad tööviljakuse nõuded, oma konkurentsivõimevajadus. Nagu sai öeldud, 6 kilogrammi päevas *versus* norm 20 kilogrammi tunnis on see, mida tasub meeles pidada. Igaüks ei ole selleks võimeline. Töötaja peab olema kaine, ta ei tohi kaastöölistelt varastada, ta ei tohi mürgitada tööandja koera. Sellised pisikesed iseloomustavad detailid on lihtsalt toodud nendes kirjades, mida ma olen saanud alates aprilli algusest.

12:42 Esimees Henn Põlluaas
Toomas Kivimägi, palun!

12:42 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kogu arenenud maailm võitleb tegelikult kapitali ja tööjõu pärast. Meie valitsus ei hooli ei ühest ega teisest. Mulle väga meeldis see sinu metafoor valitsuse plaani kohta – silmamoondus. Mind väga üllatab, et selle silmamoondusega on kaasa läinud nii Isamaa kui ka Keskerakond. Hõiskab EKRE, aga nemad kuidagi vaikivalt nagu arvavad, et ka on kõik hästi. Küsimus: kas sa näed vähimatki loogikat praegu selles, et selmet pikendada nende lühiajaliste töötajate töötamise luba selle aasta lõpuni, nii nagu on meie esitatud eelnõu plaan, tekitab valitsus suure müüri, ütleb, et tulge, aga ehitab seitse müüri nendele uutele tulijatele ette? Tööandja maksku kinni transpordi, paneme kaheks nädalaks karantiini, testige, proovige, saatke koju, mida iganes. Kas on vähimatki majanduslikku loogikat selles valitsuse plaanis või on tegemist tõepoolest üksnes silmamoondusega?

12:43 Jürgen Ligi
Silmamoondusel on väga tugev majanduslik loogika valitsejate enda jaoks. Sel moel nad hoiavad oma võimu ja oma palka, siin ei ole mingit kahtlust. Aga mis puutub jah sellesse võitlusse tööjõu pärast, siis nii suurena ju selle eelnõu eesmärk isegi ei ole püstitatud. Ma ei taha kindlasti, et jääks mulje, nagu meie tulevik seisneks võõrtööjõus. Meie olevik juba osaliselt sõltub, selles on asi. Me oleme teinud endale väga suurt kahju, tekitanud väga suured lüngad teatud valdkondadesse, mis ei saa toimida isegi endisel tasemel, kui me inimesi ära saadame. Selles mõttes ei ole mitte mingit kohanemisvõimalust jäetud teatud sektoritele, nad lihtsalt lastakse allavett. Tegelikult mõjub narrimisena ka see palgatoetus. Hädaga püütakse näidata, et me ikkagi midagi teeme, aga tegelikult ei ole ju kordagi olnud asi palgas. Siin on üks kuulutus, mida ma võin soovijatele näidata. Siin on sisuliselt palka kahekordistatud, kriitilistel päevadel – kriitilised olid päevad enne jaani, kui marjad hakkasid uhkemalt või massilisemalt

valmima – pakuti eurot kilo eest, mis on Soome hind. See ei lahendanud mitte midagi. Paraku on viimased uudised, mida kahjuks ei jõudnud teile tutvustada, talunikelt ju sellised: "Esimese põllu kandsin maha 24. juunil." 27-ndal on [teade] järgmiselt talunikult: "Nüüd kandsin mina." Täna sain sõnumi ja küsisin spetsiaalselt, mis seis on: 70% põldudest on pidanud maha kandma, mitu tonni maasikaid on raisus. See on selle inimese elutöö, see ei ole mingisugune nali. Mitukümmend tonni, kirjutas ta [tegelikult], kontrollisin üle, mitukümmend tonni maasikaid, nii kirjutas üks talunik. Kõike on püütud pisendada, kõike on püütud naeruvääristada ja eitada. Aga asi ei ole kaugeltki ainult maasikates, asi on selles, et sama toimub muide ka juba hernestega, põllud on rohimata, istutamine on jäetud tegemata. Põhiline on ikkagi, et see, mida valitsus praegu pakub, ei asenda seda eelnõu. Tegelikult on vaja palju suuremat otsust, kui see eelnõu pakub. Aga valitsus pisendab selle ühele sektorile, koos lisapiirangutega. Muide, see, mis valitsus kirjutab transpordi kohta – minule kinnitavad talunikud, et nad pole transporti kunagi valitsuse käest küsinud. Aga neile öeldakse, et ega riik ei saa transporti pakkuda. Otsuses on sama, et ega riik ei saa transporti pakkuda. Polegi küsitud. Korralikud tootjad on harjunud, et nad tagavad selle ise, tagavad majutuse ka, nad on väga palju selleks investeerinud. Mõne kuuga või sisuliselt päevadega toimunud olukorra muutumine ei anna neile aga mingit kohanemisvõimalust.

12:48 Esimees Henn Põlluaas
Urmas Espenberg, palun!

12:48 Urmas Espenberg
Hea juhataja! Hea ettekandja! Te olete olnud silmapaistev minister. Kujutage ette, et te oleksite sotsiaalminister ja siia on saabunud suur hulk Ukraina põllutöölisi ning nende majutuskohas tekib koroonakolle või tekivad koroonakolded. Mida te siis ette võtaksite?

12:48 Jürgen Ligi
Aitäh! Ma oleks kriisi ajal teinud palju asju teisiti, aga meditsiinipool sai kriisis tegelikult hästi hakkama. Ma sotsiaalministrina – kuigi ma ei esinda oma erakonna kõiki liikmeid – ei oleks läinud Terviseametit laastama, kuna nendele langes võrreldes ressurssidega täiesti ebaproportsionaalne koormus ja just nende haldusalas saadi ainsana hästi hakkama. Sotsiaalministrina ma loomulikult neid usaldusabinõusid, nagu nüüd räägitakse, ilmselt oleksin küsinud, aga seda on põllumehed ise pakkunud (kui põllumeestest ainult rääkida), et on tingimused, et ohutus tagada. See küsimus on jäänud loomulikult hiljaks, nagu ka selle eelnõu lugemine, aga selle eelnõu vajadus ja lugemise hilisus jääb küll valitsuskoalitsiooni südametunnistusele, sest meie ei venitanud.

12:49 Esimees Henn Põlluaas
Urve Tiidus, palun!

12:49 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud Jürgen Ligi! Üks koalitsiooniminister rääkis äsja Delfis, et juuli lõpuni Eestis lubatud võõrtööliste lepinguid ei ole tänase Vabariigi Valitsuse otsuse valguses põhjust erakorraliselt pikendada. Ta lisas, et seetõttu hääletatakse Riigikogus välja ka täna debateeritav Reformierakonna eelnõu, mille eesmärk on hoida juba Eestis töötavat välistööjõudu. Äkki te, Jürgen Ligi, prognoosite, kas koalitsioon tõesti hääletab maha meie erakonna pikendamiseelnõu? Kus see loogika on? Ma meenutan hea kolleegi Urmas Espenbergi küsimust, kes ütles, et tulevad need uued [töölised] (ma sain aru, et tulevad) ja sealt plahvatab mingisugune uus nakkuskolle. Aga need, kes siin on, on ju teatavasti terved. Miks siis ei saa neid [lubasid] pikendada? Ma eeldan, et ta toetab seda eelnõu.

12:50 Jürgen Ligi
Täpselt nii. Ma arvan, et selles sõnavõtus oli tugev loogika, mis seisneb loogika puudumises. See on just turvalisuse mõttes absoluutselt ohutu lahendus, mida meie pakume. Me isegi ei palu kedagi juurde tuua. Aga reaalne on see, et kui lihtsalt majandus hääbuma jätta, lasta inimestel mujale tööle minna, aga mitte kedagi siia võtta valdkondadesse, kuhu eestlased ei ole tahtnud minna ja siiamaani ei taha minna, siis see on ummiktee.
Põllumajandus-kaubanduskoda räägib ka, et nad on neli kuud seda juttu rääkinud, enam-vähem sama

kui meiegi siin. Juba neljas kuu. Siis tuleb rahandusminister ja teatab, et kuulge, me ütlesime teile juba aprillis ja kuidas te hakkama pole saanud. Meie oleme rääkinud märtsist, põllumehed on tegutsenud alates märtsist. Nad saatsid meeleheitlikke sõnumeid ammu enne. See valitsuse otsus aprillis oli ju ainult selle tõttu, et need meeleheitlikud sõnumid hakkasid levima, neid ei saanud enam päriselt ignoreerida.
Kui ebaloogikast veel rääkida, siis Helir-Valdor Seederit ma justkui tunnustasin, aga teistpidi jällegi on valus kuulata, kui ta lihtsalt räägib aja täis raadios, kuidas see eelnõu ei lahenda ju mingit probleemi. Polegi ambitsiooni kogu probleemi lahendada! Kogu probleem on valitsuse käes, nii palju kui üldse valitsuse käes on. Väikese rahvana ei saa me kuidagi öelda, et kõik on valitsuse käes, ka suurel rahval nii ei ole, aga see on minu jaoks häbematu teemast möödarääkimine.
Riigikogu saab praegu teha ühe otsuse, mida valitsus ei ole siiani tahtnud teha ja mida ta ka täna ei teinud. Tänane otsus, nii palju kui on uudistest võimalik olnud aru saada, ei lahenda probleemi mitte kuidagi majanduses tervikuna ja ka põllumajanduses tekivad lüngad. Siin keegi vist küsis selle kohta. Kui hakata praegu välja saatma neid inimesi, kellel 31. juulil loapikendust ei ole, siis on selge, et tekib lünk. Seda ei saa täita lihtsalt praegu asendust otsima hakates. See ei ole siiamaani õnnestunud. Ma olen kuulnud ka ministritelt oma arust sellist sõnumit, et see 31. juuli ei jää paika. Loodeti ikkagi sisulist otsust ja seda, et olukord majanduses hinnatakse laiemalt ümber.

12:53 Esimees Henn Põlluaas
Jüri Jaanson, palun!

12:53 Jüri Jaanson
Suur tänu! Austatud ettekandja! Minu meelest on, arvestades seda, kui väga me pingutame näiteks meelelahutuse või spordi huvides turistide, inimeste sissetoomise nimel siia riiki, täiesti absurdne, arusaamatu hooajatöölistele selliste täiendavate piirangute pealepanemine või nende piirangute hoidmine, mis on lisaks kvalifikatsiooni[nõuetele]. Aga ma soovin küsida, kas hooajatöövajadus – arvestades, et meie suur eesmärk on ikkagi majanduskasv, majanduse arenemine, heaolu arenemine, teisest küljest ka sõltumatus, need aspektid, nagu tehnoloogia areng – ajas suureneb või see probleem kunagi ka kaob.

12:54 Jürgen Ligi
Aitäh! See on hea küsimus. Sellised tööjõuvajaduse kõikumised on kahjuks loogilised ja väga keeruline on ette kujutada, et nad päriselt kaovad. Roboteid põllule sellisel määral ilmselt oodata ei ole (mitte konkurentsivõimelise hinnaga), et me saaksime prognoosida, et tootmistsükli mõju tööjõuvajadusele kaob. Heaolu paranemise üks tunnuseid on see, et inimesed enam ei taha teatud töid teha. Eestlastel on see käes. Kui Riigikogu esimees on öelnud (ma usun, et ma ühegi märksõnaga ei eksi), et teie aeg on läbi, orjatööl põhineva ärimudeli, oli vist nii, aeg on Eestis läbi, ja ta on kasutanud selliseid sõnu nagu "naeruväärne" jne, siis ausalt öeldes on väga valus, kui kodanikke narrib riigi teine persoon ameti järgi, ainult ameti järgi. Selle tööjõu pärast ju võitlevad praegu kõik riigid, lähim on Soome, aga ka Suurbritannia, Saksamaa. Kuidas nende orjatööaeg läbi on? Mida me tahtsime? Uut Šveitsi või? Uut Šveitsi tahtsime, eks ole – veerand tööjõust on võõrtööjõud. Või tahtsime Luksemburgi? Ma võib-olla ei eksi, kui ma ütlen, et üle poole tööjõust on seal pendelmigratsiooni tulemus ja ajutine. Need on kõige rikkamad Euroopa riigid. Kindlasti ei taha ma kopeerida seda majandusmudelit ega ammugi kiita takka nendele parteilistele loosungitele, aga iga riik on mingis mõttes eripärane ja oma eripära tasub kaitsta. Me ei taha kindlasti väga suuri muudatusi rahvastikus, me tahame majandusele hädapärase kohanemisvõime andmist. Praegu on see võime ära võetud.

12:57 Esimees Henn Põlluaas
Mart Võrklaev, palun!

12:57 Mart Võrklaev
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Täna hommikul oleme saanud meediast lugeda erinevaid väljaütlemisi koalitsioonierakonna juhtidelt ja ministritelt, et kes siis idee autor oli ja n-ö tööjõuprobleemi justkui lahendas, kuigi selge on see, et valitsus asus kiirkorras tegutsema tänu

sellele, et opositsioon otsustas täna Riigikogu erakorraliselt kokku kutsuda. Kuid lugedes neid plaane ja väljaütlemisi selle kohta, mida valitsus justkui on otsustanud, et piirid on lahti ja tuleb jälgida teatud piiranguid, siis te seda oma ettekandes ka puudutasite, et see ilmselt ei lahenda kogu probleemi. Teile kui huvigruppidega tihedalt suhelnule on kindlasti teada, kui suur auk nende töötajate tõttu, kes meil on kohal ja kes nüüd peavad ikkagi kuu lõpus ära minema, n-ö tekib tööjõus. Teiselt poolt me teame, et nii kiiresti ei ole võimalik uut tööjõudu siia tuua. Tegelikult on piiratud liikumine, ei ole piisavalt lende, karantiininõuded võivad seada tingimusi. Mu küsimus ja ettepanek on see: kas te palun selgitaksite ka koalitsiooni liikmetele, et valitsuse rehkendus ei ole terviklik ehk meil on mõistlik jätta need inimesed siia, kes on siin tööd teinud, kes on kontrollitud, uut haigust riiki ei too? Loomulikult on tervitatav see, et me saame täiendavat tööjõudu siia juurde tuua.

12:59 Jürgen Ligi
Aitäh! Ma ei ole märganud, et nad kuulaksid. Üldiselt tahaks seda kogu aeg seletada ja olen proovinud jõudumööda alati midagi uut öelda iga küsimuse peale. Aga tõepoolest, turvalisuse probleemi pole. Tööjõu ärasaatmisega probleem on. See ei kao sellega, et me ütleme, et uusi võib nüüd hakata vastu võtma, sest see on tekitanud defitsiidi, mis ei kao. Loomulikult, uudiste järgi otsustades räägitakse ainult hooajatööst, see puudutab ju ainult nagu primaarsektorit. See ei ole majanduse terviklahendus, see ei aita tööstust, see ei aita ehitust. Eks meiegi käisime väljasõidul, eks ole. Kes käis ettevõtetes, sai tõenäoliselt kuulda (mina küll kuulsin), et näed, pidime jälle ukrainlased ära saatma, tööluba sai läbi. See on eri valdkondadest tulev informatsioon, et lüngad tekivad ja asendust ei ole kohe nipsust võtta. Põllumehed on võib-olla kõige paremini selleks üldse valmis olnud, nad on teadnud oma hooaegu, nad on teinud kokkuleppeid ja pannud kõik valmis, aga paljude jaoks on juba hilja.

13:00 Esimees Henn Põlluaas
Aivar Sõerd, palun!

13:00 Aivar Sõerd
Aitäh! Tõepoolest, kui püüda aru saada sellest valitsuse hommikusest otsusest, siis tekib praktikas küll täiesti huvitav olukord. Hooajatööjõu kasutamisel tekib tohutu lünk. Kas on võimalik üldse selliselt uut hooajatööjõudu saada? Siit jällegi paistab välja valitsuse ükskõiksus majanduse arengu suhtes, majanduse hääbumine ei ole probleem. Muidugi, maksutulud saab praegu asendada laenurahaga ja laenuraha laiaks lüües saab mõnda aega hästi elada nagu Šveitsis. Aga teil jäi ajapuudusel pooleli ministrite seisukohtade tutvustus. Mida maaeluminister rahanduskomisjonis rääkis? Kui me riigi lisaeelarvet menetlesime, siis oli aprillis seesama tööjõuprobleem meil laual. Ta rääkis mingist maakapitalist. Rääkige natuke sellest, meenutage maaeluministri seisukohta ka põllumajanduse olukorra ja tööjõu kohta.

13:01 Jürgen Ligi
Maaeluminister ja tema eelkäijad selles ametis on praegu põllumeeste suus kui tõelised kangelased! Jube lihtne on – raha on ju käes – praegu näidata seda enda teenena. Sellele vaatamata on võib-olla kõige kehvemini selle kriisi ajal toime tulnud just nemad. Arvo Aller pani puhkusele ajal, kui paanika oli läinud lakke. See oli maikuus. Siis oli selge, et enam ei päästa paljusid põlde, sest ka istutamine kannatas, rohimine kannatas. Aga otsuseid ilmselgelt ei tulnud, Arvo Aller otsustas minna puhkusele. Ma juba rääkisin, et üks põllumajandusminister soovitas spordiklubisid kasutada. Inimesed on ju kindlasti eluaeg mõelnud, et trenni asemel läheme põllule, või õpilased on mõelnud, et kooli asemel läheme põllule. Võib-olla mõtlevadki! Ma arvan, et see Šveitsi moodi mugav elu on riigipalgalistel ju laenuraha arvel võimalik. Aga ausõna, neid, kes tegelikult on hädas oma elutööga, oma põldudega, see laenuraha ka ei lohuta. Seda näitab ka palgatoetuse lubamine, mis tegelikult sai isegi ootamatult negatiivse reaktsiooni: te teete meiega nalja.

13:03 Esimees Henn Põlluaas
Andres Sutt, palun!

13:03 Andres Sutt

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Nii nagu te oma ettekandes välja tõite, tööjõuturu probleem on laiem kui põllumajandus. See puudutab ehitust, tööstust, logistikat ja paljusid teisi sektoreid. Kindlasti on see ka struktuurse iseloomuga, mis omakorda tähendab, et ka need lahendused peab just nendest vaatenurkadest leidma. Rahandusminister on varem väitnud, et põllumajanduses on ärimudel üles ehitatud täiesti valedele lähtekohtadele, ettevõtjad peaksid oma tööd paremini korraldama ja rohkem palka maksma ning siis leiab vajalikud inimesed kindlasti ka töötute seast. Kuidas teie arvates on, kas see probleem, millega paljud ettevõtjad täna silmitsi seisavad, on tingitud ennekõike nende enda oskamatusest või valitsuse seatud ebamõistlikest piirangutest vajalike kogemuste, oskuste ja motivatsiooniga täiendava ajutise tööjõu kasutamisel, mis aitaks ju tegelikult majandusel kiiremini taastuda?

13:04 Jürgen Ligi
Oi, see oli liigagi tõsine küsimus. Mina tsiteeriks selle koha peal siseministrit, kes ütles, et rahandusminister on tõeline kangelane, et see on heroiline, mida ta teeb. Tõepoolest on ta vist [pähe] võtnud, et tema ongi see, kes lehmi lüpsab, tema ongi see, kes külvab, künnab, koristab. Need laused, millest ma olen siin mõnda tsiteerinud, et on arulage, kuidas põllumehed mõtlevad, et meie, Riigikogu ja valitsus, peame nende töö ära tegema – ma arvan, et see on pretsedenditu. Alati on olnud mingisugune põhjendus, kui valitsus ebameeldivaid otsuseid teeb, ja alati ta peab neid tegema, aga siin ei ole mingisugust ideed taga. Tõesti, kehastudes mõttes lüpsjaks, kündjaks, kombaineriks, nagu rahandusminister on siin teinud, ja minna dotseerima inimeste ette, kes on reaalselt hädas, see on ikkagi olnud lihtsalt nii nõme, et ma ei tahaks isegi nagu nii tõsisele küsimusele otse vastata. See on lihtsalt naeruväärne, sellised avaldused on naeruväärsed. Mida iganes siit saalist või valitsusest on kunagi kõlanud ja mida on hoolimatuks kvalifitseeritud, aga midagi nii hoolimatut, nagu see valitsus on tootnud, ei ole Eesti ajaloos kunagi tegelikult tehtud. Ma ütlen päris ausalt. Alati on olnud nii, et me peame leppima teatud asjadega ja siis on seda öeldud järsemalt või ümaramalt, aga praegu ei ole ju sellel mitte mingit põhjendust peale selle, et on vaja jämedamat vorsti näidata oma valijale.

13:06 Esimees Henn Põlluaas
Kristina Šmigun-Vähi, palun!

13:06 Kristina Šmigun-Vähi
Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te tõite oma ettekandes mõningaid näiteid kaadri voolavuse kohta. Kas on ka välja toodud mingid ametlikud analüüsid, mis näitavad juunikuu kaadri voolavust maasikakasvatuse sektoris? Kas teie arvates ei ole see juba äratuskell valitsusele, et tegelikult peaks, kui silmas pidada sügist ja uut saaki, mis tuleb põldudelt, kindlasti midagi suuresti ette võtma, mitte niimoodi liugu laskma nagu praegu?

13:07 Jürgen Ligi
Aitäh! Töötamise registreeringute kohta me saame tagantjärele mingisugused numbrid, aga me ei saa kunagi [infot] selle kohta, kui palju, kui mitu sada või tuhat telefonikõnet on peetud, kui palju on jäetud loobumistest teatamata ning kui palju on narrivaid soovitusi või soove, et kuulge, ma laupäeviti tulen, eks ole. Põllumehele mõjub see ju narrivalt, et kui reaalselt tehakse selgeks, et on [töötajat] vaja, siis kõige parem vastus on, et ma laupäeviti saan käia. No maasikas ei käi laupäeviti. Ega ükski teine põllukultuur ka nii ei tee, lehm ka lüpsab täitsa argipäeval, ma olen kuulnud. Selles mõttes ei näita see statistika draama või tragöödia ulatust. Aga nende näidete põhjal võib hinnata, et võrreldes soovidega on tulemus ehk paarkümmend protsenti ja see ka ei pea, selles mõttes, et kohalik tööjõud kaob ära, ei ole püsiv, ei pea vastu. Enamikuga on nii, et juttu on, aga tulemust ei ole. Kuulutustele, nagu sai nimetatud, kipub tulema töötukassast null vastust, mitmekümne oodatu asemel tuleb null vastust. Need on faktid.

13:08 Esimees Henn Põlluaas
Signe Kivi, palun!

13:09 Signe Kivi

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Me menetleme eelnõu, mis tegeleb hetkel kõige suurema kriisiga. See on tulekahju kustutamine, aga ainult hetkeks. Eesti majandust pärssivad pikaajalised probleemid jäävad. Mures on ka kõrgharidusvaldkond, sest rahvusvahelistumine ei ole enam prioriteet. Teame, et sügisel piirab valitsus kolmandatest riikidest pärit üliõpilaste võimalusi. Samas rõhutab SA Archimedes, et välistudengid kulutavad Eestis aastas *ca* 35 miljonit eurot. Ka see on panus. Kui suureks hindad tänase valitsuse, mis töötab nähtavalt EKRE dikteerimisel, tekitatud kogukahju Eesti majandusele käesoleval, 2020. aastal?

13:10 Jürgen Ligi
Aitäh! See oleks tohutu spekulatsioon, aga märksõna "kõrgharidus" on muidugi õige. Me ei tohiks rääkida ainult marjakorjamisest, mis on ju ainult kirss tordil, eks ole. Saame ilma ka, saame Kreekast ka [marju] tuua, aga inimesed on ennast sellele valdkonnale pühendanud, nad on investeerinud, näinud tohutut vaeva ja siis tõmmatakse ühel hetkel neil vaip alt ära. See on laiemalt riigi väärikuse küsimus, kuidas ta suhtub oma kodanikesse, oma põldu, oma toitu. Aga kõrgharidus on samas olukorras, et kui siiamaani on raha jagamisel – nimetame seda rahastamiseks, mitte jagamiseks – seatud ülikoolidele lausa, eks ole, rahvusvahelistumise kriteeriumid, siis praegu saadab Siseministeeriumi osakonnajuhataja kirja, et kuulge, teie sügisel olete ilma. Mis kõrghariduspoliitika see on? Äärmiselt kahetsusväärne on tegelikult, et inimene, kellest ma lugu pidasin, oli ka meie komisjoni videokonverentsil ja väitis asju, mis ei vasta tõele. Näiteks tuli Siseministeeriumi ametnik välja sellega, et aga Ukraina ei lase välja. Mingid sellised asjad, mis on ammu ümber lükatud. Ma ei tea, mis mullis see valitsus elab. See valitsus, perekond Helme on korduvalt jaganud sellist informatsiooni mitme kuu jooksul, kuidas tegelikult Ukraina ei lasegi oma inimesi välja. See on vale, ümberlükatud müra. Aga kui Siseministeeriumi ametnik räägib sarnast juttu, siis see on ikka väga suur pettumus. Mingi mull on, mingi imelik olukord. On kahju, et kõik huvigrupid on piisavalt ära hirmutatud, et kollektiivselt midagi öelda, kaasa arvatud ülikool. Tegelikult ju peaks ütlema. Kuidas saab ühe kõrvalministeeriumi osakonnajuhataja teatada uudist, et kõrghariduspoliitika on ära muudetud?

13:12 Esimees Henn Põlluaas
Anti Poolamets, palun!

13:12 Anti Poolamets
Austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Vaatasin statistikat. 2019. aastal sai elamisloa 153 Bangladeshist ja 346 Indiast pärit inimest ning 231 nigeerlast. Eksootiliste riikide kogukonnad Eestis kasvavad. Te räägite põhiliselt ukrainlastest, aga kuidas te näete nende eksootiliste kogukondade potentsiaali Eesti põllumajanduse probleemide lahendamisel?

13:13 Jürgen Ligi
Aitäh! Väga väiksena. Te ju ka tõite imepisikesed numbrid. 150 – kui mitu promilli see potentsiaalselt on, kui nad kõik oleksid ka tööjõud? Ei, see ei ole kindlasti ei lahendus ega ka eesmärk, et me tekitaksime siin kultuurivahetust. Ärge kartke! Me ikkagi tahaks, et Eesti jääks oma eluviisi ja kultuuriga võimalikult eestipäraseks, aga me ei pea küll mingiks probleemiks neid väikseid numbreid, mis on praegu statistikas olemas. Ukrainlastest ma rääkisin sellepärast, et tööjõust kolmveerand on ukrainlased ja nende vastu ei tohiks olla rassiviha ju isegi EKRE-l, aga millegipärast on. Isegi EKRE ei peaks siin rassiviha tundma. Julgeolekule nad kindlasti ei ole probleem, tööjõuna on nad ülimalt pühendunud. Ma ei tea, üldiselt see geneetiline kontroll, ma arvan, ei saa olla ühiskonna mudel.

13:14 Esimees Henn Põlluaas
Keit Pentus-Rosimannus, palun!

13:14 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh! Ma küsin selle eelnõu kohta, mida me praegu arutame, ja nende muudatuste kohta, mida oodatakse. Esiteks, probleem ise ei kukkunud ju taevast kuidagi ootamatult alla. See probleem tekkis praeguse valitsuse enda otsuste tulemusel. Teiseks, tänase arutelu fookus on olnud põllumajandusel, mis on arusaadav, sest valu selles valdkonnas on kõige teravam ja kõige suurem, aga samamoodi on

valitsus hapniku kinni vajutanud teistes sektorites, ükskõik, kas me räägime töötlevast tööstusest, toitlustusest, haldusabiteenuste pakkumisest või ehitusest näiteks. See Reformierakonna eelnõu, mida sa praegu kaitsed, pakub leevendust n-ö üle välja, käsitleb kõiki neid sektoreid. Aga valitsus ajab endiselt jonni ja ütleb, et see täiendav tööjõud, mis Eestis juba kohal on, tuleb ikkagi juuli lõpus igal juhul välja saata ja siis hakata tegelema uute [tööliste] asemele toomisega. Mis need argumendid olid selle eelnõu arutelu ajal komisjonis, millega põhjendatakse seda, mis praeguse viiruse seisukohast vaadates tundub täiesti sürreaalse lahendusena? Miks valitsus selle seisukohaga jonni ajab?

13:15 Jürgen Ligi
Peab tunnistama, et ega neid argumente väga ei olnud. Olid eksitavad väited, kaasa arvatud isegi ametnikelt. Aga siis aeti mingit sellist juttu, et kus teie uuringud on, tuleb teha uuringud, tuleb tellida uuringud. Kes mida uuris, ei tea, seda ideed ei olnud. Ametlik statistika oli ometi olemas. Plaanimajandust meie siin ei arenda. Ma püüdsin korduvalt öelda, et kuulge, ega meie ju ei planeeri ettevõtete tööjõuvajadust. Alati on olnud arusaadav, et signaal tuleb ettevõtetelt ja siis me vaatame, kes vastavad tingimustele. Mis argument veel oli? Umbes kuus korda pidin ma mõne tunni jooksul ümber lükkama väidet, et sellega ei ole kiire. Ma algusest peale ütlesin, et selle eelnõuga on väga kiire. Ja siis lükati see lõppkokkuvõttes sügisele. Võib-olla on see videokonverentsi eripära, aga loomulik dialoog on tegelikult seal komisjonis ikkagi väga kadunud. Ma olen seal kaks korda olnud. Püütakse pugeda selle taha, et ei saa korralikult sõna võtta, eks ole, kõik see kehakeel ja sisuline mõttevahetus on pärsitud. Muidugi, ega ma ei saa öelda, et kogu komisjon käitub ühtemoodi. Aga kuidagi käsk oli, jutupunktid olid ette antud, et püüda lükata see kuhugi olematusse ja mitte menetleda seda eelnõu. Argumente, jah, ma kahjuks tegelikult ei kuulnud, üldse ei kuulnud.

13:17 Esimees Henn Põlluaas
Kalle Grünthal, palun!

13:17 Kalle Grünthal
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Ma hindan väga kõrgelt teie erudeeritust ja teie kui spetsialisti taset eri valdkondades ...

13:17 Jürgen Ligi
Aitäh! Selle juurde võikski jääda.

13:17 Kalle Grünthal
... nagu rahandus, nagu Kaitseministeerium, nagu haridus jne. Aga seda ilusat oreooli jäi minu jaoks põhimõtteliselt natukene tumestama sellelsamal istungil toimunu, mida hea kolleeg Keit Pentus-Rosimannus puudutas. Te esitasite selle eelnõu ja põhjendused ära ja ma küsisin teie käest, kust pärinevad need andmed, kas ei oleks mõistlik saata see valitsusele või erialaspetsialistidele hinnangu saamiseks. Teie vastasite, et mina ei ole mingi plaanikomitee ja kõik ajalehed kirjutavad seda. Minu küsimus praegu tugineb sellele, et kas te peate siis valitsuse ja Riigikogu töö toimumist õigemaks, ütleme, ajalehtede baasil või mis need alused on.

13:18 Jürgen Ligi
Aitäh! Üldiselt on erudeeritusega nii, et see on ameti saamise eeldus, mitte tulemus, nagu te ütlesite. Tulemus on ameti puhul ka see, et teadmisi tuleb juurde. Ühte [mõtet] ma jagan teiega: tegelikult probleeme ei lahendata valitsuse ega Riigikogu tasemel selliselt, et [asi] pannakse seisma ja siis tellitakse uuring. Enamik selliseid algatusi juba põhineb teadmisel. Ma ei öelnud ka komisjonis kordagi, et me saime informatsiooni kuidagi ajalehest. Ma ei öelnud kordagi. Ma ütlesin, et te ju lehti loete, te ju suhtlete inimestega, te peate olema kuulnud.
Oma ettekandest ma pühendasin suure osa kirjavahetusele turuosalistega. Turuosalised on partner igasuguste eelnõude puhul, mis neid puudutavad. Eelnõude ettevalmistamisel on alati dialoog turuosalistega protsessi osa. See on see eruditsioon, mida saab muide ministriametis, aga peaks saama ka Riigikogu liikmena juba aastaga või, mis see tuleb, viie aastaga. Ongi niimoodi, et informeerimatus ei ole kindlasti see [alus], mismoodi üldse midagi algatada, ja teaduslik uuring ei ole kunagi see põhiline

formaat. Küll aga on informatsioon ametliku statistika kujul (ma seda natukene olen teile täna ka esitanud), on [informatsioon] turuosalistelt, on olnud kohtumised inimestega, on üldine olukorrataju. See on muide rahvaesinduse üks põhilisi rolle: peab teadma, peab aru saama, peab oskama tõlgendada ja peab pakkuma lahendusi. Me tulime praegu ühe lahendusega. Me tulime ilmselt parima lahendusega, mida saab Riigikogus teha. Hea meelega ootaks lahendust ka valitsuselt. Tänane hommik oli muidugi pettumus. Me lootsime, et mitmekuine surve annab parema tulemuse kui ainult keskendumine hooajatööle ja turvaliselt olemasoleva tööjõu väljaajamisele.

13:21 Esimees Henn Põlluaas
Heiki Hepner, palun!

13:21 Heiki Hepner
Suur tänu, hea istungi juhataja! Austatud ettekandja! Te tsiteerisite tänast rahandusministrit, kes suhtub üleolevalt põllumeestesse. Oma ettekandes ütlesite, et malevas olevate noorte põhihuvi on meelemürgid ja ööelu, mitte töötegemine. Kas te oma tsitaadiga ei ole noorte suhtes sama arrogantne ja ülekohtune kui rahandusminister tänaste põllumeeste suhtes?

13:21 Jürgen Ligi
Aitäh! Mina ei ole kunagi sellist väidet esitanud. Ma olen täna tsiteerinud mitmeid sõnumeid, et kahjuks on ka selliseid [noori]. Ma ei jõudnud lõpuni rääkida, aeg sai otsa. Aga praegune olukord on ikkagi pisarad ja meeleheide, reaalselt pisarad ja meeleheide: mahakantud põllud, raiskuläinud saak ja läbi närvid. See tsitaat, mida te tõite, või see näide pärineb ühelt inimeselt, [kes ütles], et ah, ma ei taha enam midagi, mul on närvid täiesti läbi. Konkreetse näite tõi ta nimelt noortega mässamise kohta. See ei ole tavapärane tööjõud. Sa pead nendesse väga palju panustama, sa pead ka suhtedraamadega, ööeluga, kõigega tegelema. Nad on sul kogu aeg kohal, aga nad ei ole pühendunud sellisel määral töötegemisele, nagu need töötajad, keda palutakse ja anutakse mitu kuud. Ma ei ole kunagi öelnud selliseid asju (ma ei öelnud seda eelmist [mõtet] ka, ma tsiteerisin), nagu on öelnud Martin Helme, et meie tegime selle pikenduse aprillis, siis mai, juuni, juuli oli aega kohaneda selle olukorraga, miks nad midagi ei tee. Kuidas saab niimoodi väita, kui tegelikult on ju märtsist peale tehtud ja kontaktis oldud? Kuidas saab niimoodi väita? Kuidas saab väita, et on arulage oodata, et Riigikogu ja valitsus teeb meie töö ära? See on ka rahandusministri tsitaat. Kuidas saab selliseid asju öelda? Kuidas saab öelda, et ei, neid pisaraid me küll ei usu? See on see suhtumine, mida kuulevad inimesed, kes reaalselt on pisarates. Ma ei dramatiseeri siin midagi, see on stseen, mis on süvenev, süvenev, süvenev. See on mitu kuud süvenenud. Nad on olnud ärevil, nad on saatnud teinekord õhtu jooksul 17 sõnumit, et kuulge, see on ju õudne, mis räägitakse. Muidugi tsiteeritakse korduvalt Jüri Ratast, kes on siin puldis ju käinud ja meie küsimustele vastanud. Tema põhiväide on olnud kuni tänase hommikuni see – ma ei tea, mida ta täna kavatseb väita selle otsuse peale –, et Eestis on ju töötud, see ei lahenda kõike, aga see on oluline leevendus, töötud ikkagi saavad [tööd]. Selle kohta on mul [märge] 15. aprillist. Veel kord rõhutan, et ma ei ole kõigi nende ütlemiste autor, ka mitte selle, mida te tsiteerisite. Kindlasti oli see liialdus, kindlasti oli see öeldud pisarates inimese poolt. Aga see, mis 15. aprillil töötutest räägiti – tulemus on ühene, nad ei tule põllule, ja see on juhtunud. See on juulikuus selge, et nad ei tule põllule ja kui nad tulevad, siis nad tulevad tingimustel, mis ei sobi tootmiseks. Vot! Nii et kõigile noortele: ma püüdsin seda öelda ka hästi vabandades juba ettekandes, et see ei olnud minu hinnang noorsoole, aga me kõik saame aru, et malevasse ei minda eelkõige tööd rügama, sinna minnakse seltsielu elama ja sinna juurde teismeliseeas kuuluvad ka need nõrkused, mida nimetas – veel kord – minu asemel talunik, kes on pidanud loobuma oma saagist, nii hernestest kui ka maasikatest.

13:25 Esimees Henn Põlluaas
Vilja Toomast, palun!

13:25 Vilja Toomast
Aitäh! Hea Jürgen! Minu küsimus puudutab ka tänast valitsuse otsust. Üks punkte selles otsuses on see, et järjest lubatakse välistööjõul olla riigis edaspidi 180 päeva ehk kuus kuud. Farmerid on juba kritiseerinud seda otsust, et see kuus kuud on liiga vähe, inimesed tulevad siia, nad õpetatakse välja ja

siis hakkab juba aeg otsa saama, pakkigu asjad kokku ja mingu minema. Maaelu nõuab ju ka väga erinevaid oskusi, kuue kuu jooksul ei jõua inimest isegi korralikult välja õpetada, juba peab ta ära saatma. Kas sa jagad farmerite seisukohta? Mis võiksid olla need põhimõtted või mis valitsejate peades toimus, kui nad sellise punkti siia sisse kirjutasid?

13:26 Jürgen Ligi
Aitäh! Ma ei ole välismaalaste seaduse spetsialist. Seda lugedes tekib endal väga palju küsimusi, täpselt ei saa kogu seda klassifikatsiooni ja neid kordi selgeks. Selles mõttes ma kardan, et ma vääratan siin mõne juriidilise nüansiga või olulise detailiga, ütleks nii. Põhimõtteliselt, kui põllumehed niimoodi ütlevad, siis järelikult puudutab see nende senist valdkonda. Aga reaalsus on see, et nad praegu saavad [töötaja] üheks päevaks. See oleks paradiis, kui nad saaks kuueks kuuks. Aga see visati neile kuidagi kondina ette, olles tekitanud enne defitsiidi, sundides olemasolevaid läbiproovitud töölisi välja saatma. Mitte keegi ei tea, kui täielik saab olema see asendus ainuüksi põllumajanduses. Me ei räägi ju kaugeltki ainult põllumajandusest. Põllumajanduses on lihtsalt tootmistsüklid selles faasis, et katastroof on saabumas. Ta on juba saabumas ühe toodangu puhul, see on maasikad. Need on kurvad pildid ja need peaksid olema igal liikmel, isegi koalitsiooni liikmel silme ees, kui nad tulevad seda eelnõu maha hääletama.

13:27 Esimees Henn Põlluaas
Mihhail Lotman, palun!

13:27 Mihhail Lotman
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Seaduseelnõusid, mida me siin käsitleme, võib jaotada mitut moodi. Üks jaotus oleks umbes selline: ühed on kasulikud, teised on kahjulikud ja kolmandad on mõttetud. Minu meelest me praegu tegeleme kolmandat tüüpi eelnõuga. Siin ei ole ühtegi punkti, mida ei oleks – ja palju radikaalsemal moel – juba valitsuse otsusega lahendatud. Sa ütlesid vastates küsimusele, mida tuleb valitsusel teha, et tuleb taastada tööjõu liikumine. See on täpselt see, mida praegune otsus tegi. Siin on hirmutatud karantiinidega ja töölubade andmise protsessiga. Niipalju kui mina tean, mitte kedagi ei deporteerita Eestis ja mingit lünka samuti ei teki. Niisiis, sa rääkisid siin igasugustest asjadest, kes mida ütles. Aga ütle palun selgelt, mida lahendab see teie eelnõu, mida juba eelnevalt ei lahenda valitsuse otsus.

13:29 Jürgen Ligi
Professor Lotman, ma olen tõeliselt pettunud teis, kui te nimetate seda mõttetuks. Arvestage, et see sõnavõtt jääb ka stenogrammi. Ma olen pikalt seletanud, te olete kogu aeg saalis olnud. (Hääl saalist.) Esiteks oleme meie seda survet siin saalis ja komisjonides avaldanud alates märtsikuust. Sama on teinud turuosalised. Meie eelnõu pärineb mai algusest. Nüüd te tulete ja ütlete, et see on mõttetu eelnõu, sest täna hommikul valitsus midagi otsustas. Me ei tea täpselt, mida valitsus otsustas, aga ma olen korduvalt tsiteerinud uudiseid, ma olen kogu aeg viidanud uudistele. Meiega, parlamendiga, ei ole valitsus seda arutanud. Parlamendi üle on irvitatud. Esiteks on blokeeritud meie eelnõu arutamist, teiseks on tuldud asjaga, mida uudiste põhjal võib nimetada silmamoonduseks. Võib-olla on uudised olnud valed. Lugege palun Martin Helme Facebooki lehte, mis on ju klassika staatuses praegu, eks ole, see naerab välja kogu problemaatika, ütleb, et EKRE sai jälle oma tahtmise. Eesmärk on ju see, et need töötajad, keda meie tahaksime hoida, saadetakse minema. Meie eelnõu mõte on, et olemasolevaid ei saadetaks minema. Meie ei saa rohkem teha. Valitsuse otsus – kui oli otsene küsimus, eks ole – meie arusaamist mööda tegeleb ainult hooajatööjõuga. Aga eelmise aasta seisuga (ma usun, et ma ei eksi) anti 19 000 ajutist tööluba välja. Praegu on jutt umbes 15 000-st, mingi seisuga, see muutub kogu aeg, ja nendest lõviosa on ju teistes sektorites. Põllumajandust puudutab mingi 1300 luba ja need tööload järjest lõpevad. Me ei tea, mis on valitsuse otsuse sisu, juriidiline vorm, millal see jõustub, kuidas seda jõustatakse.
Fakt on see, et me oleme seda asja ajanud väga pikalt, me oleme ajanud seda kogu majanduse jaoks, me oleme ajanud seda kõige turvalisemal moel ja hoolimata valitsuse kiusust. Valitsus on ju siiamaani rääkinud mingisugustest turvalisusvärkidest ja teab mis asjadest, sellest, kuidas ei ole konsensust. Ühesõnaga, kogu see asi on olnud ju sihuke tõrjuv, on probleemi eitatud, keegi on siin naeruvääristanud uhkelt põllumehi, keegi on rääkinud, et oh, retoorika meile ei meeldi, aga muidu on

kõik okei. Kas see ei pane mõtlema, professor Lotman, et äkki teie küsimus ei olnud väga mõttekas? Äkki te oleksite pidanud siiski tähele panema, mida ma selle valitsuse teadaoleva otsuse ja eelnõu võrdluseks sõnavõtus tõin? Probleem on majanduses laiemalt ja põllumajandust puudutab ainult osake sellest. Hooajatööjõud definitsiooni järgi on ju, nii nagu uudistest aru saab, primaarsektoris. See ei ole see tööjõud, need tuhanded inimesed, kes on tööstuses, ehituses, veonduses, laonduses, neid on muidugi ka toitlustuses ja hotellinduses. Nende tööload sadade kaupa praegu lõpevad. Praegu ütleb valitsuse üks põhilisi punkte ju seda, et need sajad inimesed – ma pakun, et neid on juba tuhandeid –, kelle tööload iga kuu lõpevad (peast arvutades ütlen, et vist on ikkagi tuhandetes neid, mis kuu jooksul lõpevad), saadetakse ju minema. Kuigi nad on läbi proovitud, neil ei ole vaja teha teste, neil ei ole vaja garantiisid, aga nad saadetakse minema. Sellega kelgib teie koalitsioonikaaslane Martin Helme ka täna uudistes, et nendest me saame lahti ja siis me veel vaatame, kas me kedagi asemele laseme. Ülikoolide probleem võiks ju ka teile muret tekitada. Miks on vaja tudengeid niimoodi peedistada, miks nende suhtes ei võiks neid ohutusmeetmeid rakendada? Lihtsalt osakonnajuhataja saadab Siseministeeriumist kirja! Siseministeeriumi osakonnajuhataja saadab kirja ja ütleb, et kuulge, sügisel tõenäoliselt teil välistudengeid ei ole. Keegi ei ütle, kust saab näiteks rahastuse asemele, kuidas saavad professorid tööd ja kuidas saab üldse edasi majandada. Ülikoolid on teadmatuses.

13:33 Esimees Henn Põlluaas
Urmas Espenberg, palun!

13:33 Urmas Espenberg
Austatud juhataja! Hea ettekandja! Eestis on lisaks mõningale tööjõunappusele ka suur tööpuudus, 50 000 inimest [on tööta]. Kuidas te näeksite võimalusi neid inimesi rakendada, et me ei jääks igavesse sõltuvusse Ukraina vabariigist või minu pärast Nigeeria kuningriigist?

13:34 Jürgen Ligi
Aitäh! Nigeeria kuningriigi kohta ma ei tea. Ukraina vabariigiga on küll niimoodi, et ta on üks meie saatusekaaslasi võitluses Nõukogude impeeriumi jäänustega. Ta võiks teile tulla mõttesse kui strateegiline liitlane, keda me aitame, pakkudes sealsetele töötutele või väga alamakstud töötajatele siin hooajatööd ja täites nii ka enda tööjõulünki. Ma ei pea ilmselt kogu oma ettekujutust sellest, kuidas töötud tööd saaksid, siin ära kirjeldama, see ei ole selle eelnõu sisu. Aga põhimõtteliselt on muidugi kõige tähtsam, et maailmamajandus käivitataks uuesti ja Eesti oleks oma piirangute sättimisel kõige targem, sest vigu ei tohi teha, nakkust ei tohi levima lasta, aga samas on praegu võimalik ikkagi töökohti endale saada sedapidi, et me piirangutega üle ei pinguta. Praegu me pingutame tööjõupiirangutega kindlalt üle ja sellel pingutamisel ei ole ühtegi ratsionaalset argumenti olnud, on olnud ainult parteiline argument, seejuures põhimõtteliselt ühe partei argument.

13:35 Esimees Henn Põlluaas
Heiki Hepner, palun!

13:35 Heiki Hepner
Suur tänu, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Me oleme täna siin kuulnud seda, et valitsuse otsus, mis hommikul vastu võeti, põhjustab tohutu lünga tööjõuturul. Maaelukomisjonis ma hommikul põllumeeste esinduskogude esindajatelt seda muidugi ei kuulnud, nad olid väga tänulikud, et selline otsus on sündinud. Kui nüüd lüüa kokku need tulekuajad, karantiiniajad ja proovivõtmise ajad ning kui me võtame selleks 20 päeva, siis tegelikult peaks ju veel viis päeva reservi jääma. Ma tean ka seda, et töölubasid on väljastatud arvestataval hulgal. Need inimesed ei jõudnudki siia Eestisse, enne algas kriis pihta. Kus see tohutu lünk tööjõuturul põllumajanduses teie arvates ikkagi tekib?

13:36 Jürgen Ligi
Aitäh! Ma ei tea, kas ma kasutasin sõna "tohutu", vahel ma kasutan seda sõna. (Hääl saalist.) Jah, ma pakun, et ma ei kasutanud seda sõna, küll aga ma olen poolteise tunni jooksul korduvalt seda olukorda kirjeldanud. Viimane fakt täna hommikust oli see, et talunik pidi 70% oma põldudest maha kandma ja see maksab talle mitukümmend tonni maasikaid. Nii ta kirjutab. Ta on anunud abi ka Riigikogust,

rääkimata valitsusest ja rääkimata eksministritest, märtsikuust peale, tema töö hävib, see on fakt, ja põllud üleküpsevad. Väga detailsed kirjeldused on tulnud mitu kuud ja kui teie, Raplamaa rahvasaadik, ei taju sedasama, mida on väga lihtne igas Eesti paigas tajuda, siis on kehv lugu. Te küsite, kust see üldse tuleb, te ei teagi sellest mitte midagi. See on tegelikult Martin Helme tase. Teie ei tea, teie ei hooli. Ärge nii rääkige! Ma arvan, et te tegelikult teate. Ma arvan, et Raplamaal on neid talunikke, kes on saagikoristusega hädas, palju. Harjumaal on neid, Saaremaal on neid, neid on igas maakonnas. Ajakirjandusele ei tahaks viidata, muidu ütleb Kalle Grünthal, et ma saan oma informatsiooni ainult ajakirjandusest, aga ka ajakirjanduses on ju neid pilte palju kirjeldatud. See on üllatav, et te ei tea.

13:38 Esimees Henn Põlluaas
Mihhail Lotman, palun!

13:38 Mihhail Lotman
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Mul on väga kahju, et ma valmistasin sulle pettumuse, aga sina mind ka ei rõõmustanud. Poolteist tundi räägid sa siin aiaaugust, et kes mida ütles, ja nutusest olukorrast maasikate korjamisel, aga sa ei ole öelnud pooltki sõna sellest, kuidas teie eelnõu aitab mädanenud maasikaid korjata – ma kujutan ette, et mitte kuidagi – ja mida teie eelnõu sisaldab sellist, mida ei ole valitsuse otsuses, mida sa ei ole lugenud. Sa ütlesid, et see valitsuse otsus tehti täna hommikul ruttu ära. Igatahes meie fraktsioon tegeles sellega alates maikuust, nii et see ei vasta tõele. Ütle palun selgelt, mida lahendab teie eelnõu sellist, mida ei lahendaks valitsuse otsus.

13:39 Jürgen Ligi
Aitäh! Olemata teie fraktsiooni liige, võin öelda, et oma fraktsiooniga me oleme tegelenud sellega märtsist, mitte ei hakanud mais tegelema. Seda on olnud kosta nii komisjonidest kui ka siit suurest saalist, sama on teinud huvigrupid.
Lahendustega on nii, et Põhja-Eestis on vist saagi kõrgpunkt alles saabumas või on praegu saabunud. Kui me teeksime kiire otsuse Riigikogus, et töötajaid ei aeta välja, siis leevendus tekiks igal juhul. Praegu lõpevad järjest eri valdkondades tööload, need inimesed eri valdkondadest saadetakse koju, aga nad saaksid tegelikult täita lünki ka põllumajanduses. Selle eelnõu erinevus valitsuse omast minu teadmist mööda – te ei ole ju meiega seda arutanud – on see, et see ei tegele ainult hooajatööga, see tegeleb olemasoleva tööjõu mitteväljaajamisega. Teie tegelete, teie valitsus tegeleb, ma saan aru, maikuust peale sellega, kuidas lahti saada olemasolevast tööjõust. See on ju olnud vähemalt EKRE pidev jutt. Täna ka kirjutas nende esimees – mulle tsiteeriti – suure rõõmuga, et ei, need inimesed, kes praegu siin on, saadetakse välja. No andke andeks! Sõnastus on tõenäoliselt natuke ebatäpne, ma ei ole ise seda lugenud. Mõte on aga see, et tänane valitsuse otsus tegeleb ainult hooajatööjõuga, see saadab olemasolevad töötajad välja ja jätab võimaluse neid kuidagi asendada. Asendus tekitab juba ainuüksi karantiini tõttu lünga. See tekitab hulga administratiivset pingutust, mida kindlasti ei ole üheski valdkonnas juurde vaja. Kui teil on täpsemaid teadmisi, siis palun kirjeldage. Aga kõigest nähtub, et valitsuse tänane otsus ei asenda seda eelnõu või ta osaliselt täiendab seda. Siin on lihtsalt rollijaotus: Riigikogu ei saa teha kõike seda, mida saab teha valitsus.

13:42 Esimees Henn Põlluaas
Ivari Padar, palun!

13:42 Ivari Padar
Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Tegelikult ma ei tahtnudki midagi küsida, ma tahtsin lihtsalt tänada. Poolteise tunni jooksul on antud igast nurgast hästi läbikaalutud vastuseid. Ma ei mäleta pikalt mingit põllumajandusteema arutelu Riigikogus, kus oleks niimoodi olnud, nagu see maasikateema praegu välja tuli. Mulle tuli meelde, et võib-olla eelmine kord oli kaitsetollide teema, mingi paarkümmend aastat tagasi, kui nii põhjalikult asju käsitleti. Nii et suur tänu!

13:42 Jürgen Ligi
Aitäh! Omalt poolt loodan, et ma ei olnud kellegi vastu ebaviisakas, aga see on väga emotsionaalne teema, see tähendab praegu paljude inimeste pisaraid. Ärge seda alahinnake.

13:42 Esimees Henn Põlluaas
Merry Aart, palun!

13:42 Merry Aart
Aitäh, lugupeetud esimees! Hea sõnavõtja! Teil on väga pikaajaline kogemus. Ma puudutan praegu ainult põllumajandust. Ka minul on hea meel, et põllumajandus saab nii palju tähelepanu Riigikogus. Ma ei mäleta, et ta oleks seda varem saanud. See, et see olukord meil praegu on, nagu ta on, on pikaajalise situatsiooni või pikaajaliste otsuste tulemus. Aga mitte sellest ei taha ma rääkida. Tahtsin rääkida sellest, et mis põllumajandust ja maasikakasvatust puudutab, siis me ei saa arvata, et need inimesed tahavad siia jääda, kui me pikendame seda luba. Kaks kolmandikku nendest ootavad meeleheitlikult, et nad saaks koju tagasi minna. Ma küsin teie käest seda – ja täiesti ilma igasuguse õeluseta –, et kui me praegu avaksime turud ning see, mis praegu meil on, on eelneva 10–15 aasta tulemus, siis mis saaks Eestis avatud turgude puhul näiteks järgmise kümne aasta pärast? Milline on siis meie situatsioon? Miks ma seda küsin? Ma küsin seda sellepärast, et ma oskan väga hästi ennast panna ettevõtja seisu, ettevõtjal on keeruline, aga ma olen käinud ...

13:44 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh!

13:44 Merry Aart
Kohe lõpetan. Ma olen käinud Ukrainas ...

13:44 Esimees Henn Põlluaas
Kahjuks on aeg pikalt üle läinud.

13:44 Merry Aart
... ja ma tean, milline on põllumeeste seis seal ja milline on seal korruptsioon. Minul on hirm, et kui me liiga avatud oleme, siis see lõpeb meil halvasti.

13:44 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Nüüd me lõpetame küll küsimuse ära. Palun, hea vastaja!

13:44 Jürgen Ligi
Aitäh! Minagi kindlasti ei taha olla ühegi küsija vastu õel. Ma võin teinekord olla emotsionaalne. Praegu ma emotsionaalselt tahaks teid kiita selle mõistliku hoiaku eest, mille tõttu teid komisjonis välja vahetati, kui te ei olnud nõus hääletama nii, nagu partei tahtis, just nimelt selles valdkonnas, niipalju kui ma mäletan. Kindlasti te tegelikult tajute, mis toimub. Ukraina korruptsioon on tõsiasi pikka aega, selles mõttes suhtun ka mina sellesse ühiskonda sedapidi skeptiliselt, aga antud juhul ei tule ükski ukrainlane siin altkäemaksu küsima. Ukraina kõiki reforme me ju toetame, me oleme Ukraina oma liitlaseks valinud põhjusel, et meil on olnud üks anastaja.
Mis minevikku puutub, siis üks Ukraina probleeme on loomulikult see, et pikaajalised otsused on seal tegemata, erinevalt Eestist. Need otsused, mida te Eestile ette heidate, oleksid Ukrainas olnud ka vajalikud, mingis mõttes kindlasti erinevalt, aga põhimõtteliselt siiski. Ukrainas on väga palju tegemata struktuurseid reforme. Kas Eesti omad olid laitmatud? Keeruline öelda, aga kindlasti on Eesti lihtsalt loksunud oma tööhõivega sinna, kuhu üks arenenud Euroopa riik peab loksuma. Põllumajandus ei ole suur tööandja, aga põllumajandusel on mitmeid väärtusi ja ka seda väikest tööandjat ei tohi kottida sellega, et tõmmatakse tal vaip alt ära. Eesti on jõudnud tänu eri valitsuste valdavalt tarkadele otsustele sinna, et me suudame vaesematele ja kehvematele reformijatele pakkuda tööd mitu korda suurema palgaga, kui nad ise suudavad maksta. Me suudame sedapidi leevendada ka hooajalise tööjõuvajaduse kõikumist. See majandusmudel on Euroopas universaalne. Ei ole nii, et ühed on need, kes ei suuda oma inimestele korralikku tööd pakkuda, mispärast nad on tööjõu pakkujad, ja teised on need, kes valdavalt suudavad. Eesti on nende [viimati nimetatute] hulka nende aastate tarkade otsuste tulemusena jõudnud, ta suudab nendele rahvastele tööd pakkuda. Ja oleme sellega rahul. Nagu ütles Helir-Valdor Seeder, see ei ohusta meie julgeolekut, see ei ohusta mitte kuidagi meie identiteeti.

13:47 Esimees Henn Põlluaas
Raimond Kaljulaid, palun!

13:47 Raimond Kaljulaid
Suur aitäh selle debati eest, taas üks parimaid, mis selles saalis on aasta aja jooksul minu meelest olnud. Ma kuulasin n-ö teise poole argumente. Väga palju kõlab sealt läbi, nagu oleks majandus selline nullsummamäng, et kui me anname väljast tulevale inimesele töökoha, siis justkui me võtame selle mõnelt kohalikult inimeselt ära. See meenutab mulle seda debatti, mis on käinud ümber automatiseerimise ja digiteerimise. Samamoodi arvatakse, et kui me kasutame rohkem seadmeid, kasutame rohkem tehnoloogilisi võimalusi, siis see võtab inimestelt töö ära. Tegelikult me ju ka küllalt kõrge automatiseerituse taseme juures näeme, et meil on headel aastatel olnud pigem tööjõupuudus, inimeste sissetulekud on suurenenud. Kas pole siin samamoodi, et kui me mõistlikul määral hoiame oma tööjõuturu avatuna, siis see loob kohapeal ettevõtlusvõimalusi, tekitab võimalusi luua ka kohalikele töökohti ja sellest majanduskasvust lõpuks võidab Eesti tervikuna palju rohkem?

13:48 Jürgen Ligi
Ühene vastus on jah, et nii ongi. Ja igaks juhuks rõhuga sõnal "mõistlikul", sest tegelikult ei taha siia keegi võõrast maad, me tahame, et Eesti jääks ikkagi Eestiks, aga see ei tohi taanduda rassistlikule tõrjumisele ja iseenda hävitamisele. Ma ise olen konservatiivse tööjõupoliitika toetaja, mida Eesti on ajanud, nüanssides võib-olla oleksin kohati leplikum, aga üldjoontes me peamegi kohanema mõistliku tööjõudefitsiidiga. Aga see, mis praegu toimub, on lihtsalt väga järsk ja ebamõistlik. Eestlased ei tule sellele tööle, ma püüdsin seda tükk aega siin seletada, need ei ole minu enda välja mõeldud "faktid" ega ole ka minu enda väljamõeldud hinnangud, need on valdavalt tsitaadid, et te lihtsalt saaksite aru: turuosalisi tuleb kuulata ja teinekord parlamendis edasi anda see, mida nad räägivad ja mille üle nad kurdavad.

13:49 Esimees Henn Põlluaas
Raivo Tamm, palun!

13:49 Raivo Tamm
Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud sõnavõtja! Täna on väga huvitav kuulamine olnud. Kui tänapäeval on väga oluline sooline identiteet ja rassiviha, siis ma küsin Eesti-Ukraina parlamendirühma liikmena EKRE rassiviha kohta Ukraina vastu. Mis rassiviha? Viha millise rassi vastu kõne all on?

13:50 Jürgen Ligi
Aitäh! Ma saan aru, et te defineerite seda ka rassivihana. Mina seda sõna püüan vältida, sest on jube lihtne öelda, et te sildistate. Aga põhimõtteliselt läks neid lauseid ju väga palju lendu ammu enne, kui see asi pärale jõudis, ühest erakonnast. Ma ei ole teie erakonnast tegelikult midagi sellist kuulnud, küll aga EKRE-st juba ammu enne, kui koroona ja tööjõukriis lahvatasid. Mingid täiesti arusaamatud sõnad, "puulased" ja "tohtlased" on olnud need sõnad. See on ju isegi natukene naljakas, aga "neetud ukrainlased" ja sellised väljendid on lennanud. Valitsuskoalitsioonierakonna nii praegune kui ka eelmine esimees on erakordselt õelaid repliike saatnud millegipärast just ukrainlaste suunas. Minu arvan inimesena, kes on Eestit ikkagi püüdnud arendada, et igaühel peaks tekkima hoopis vastupidine reaktsioon. Ukrainas on meie kaaskannatajad, nad kannatavad hullemini kui meie. Nad on jätnud midagi oma ühiskonnas tegemata. Meie saame seal olla abiks. Aga et järsku täiesti Kremli stiilis on sellist võõraviha ukrainlaste aadressil – see on natukene eriline. See ei ole tavaline rassism, see on natuke eriline.

13:52 Esimees Henn Põlluaas
Raivo Tamm, palun!

13:52 Raivo Tamm
Aitäh veel kord! Ma küsisin tänase esinemise jooksul öeldu kohta, et tegu on EKRE rassivihaga ukrainlaste vastu. Sellepärast ma küsisin täpsustava küsimuse, mis rass praegu millise rassi vastu viha

tunneb. Omal ajal sai koolis neid rasse õpitud, aga ma usun, et tänapäeval on väga suured muutused meie ümber toimumas. Mis rass siis millise rassi vastu meil viha tunneb praegu?

13:52 Jürgen Ligi
Tõenäoliselt võisin ma korra kasutada sõna "rassistlik". Ma ei tea, mis õppeaine see oli, aga ju te olete ka kirjandust õppinud. Kirjanduses kasutatakse alati omadussõnu, millega piire laiendatakse, kujundeid. Rassistlik oma iseloomult ei tähenda tingimata, et oleks rassidevaheline, need on kaks eri asja. Rassistlik saab oma iseloomult olla ka eri rahvaste vaheline, kes on sama nahavärviga. Ma ei näe mitte mingit muud adekvaatset seletust sellele, sest julgeolekust see ei saa tulla, majanduskahjust see ei saa tulla. Ma võisin seda kujundit või seda omadussõna kasutada küll. Ma usun, et te teate selle sõprusgrupi liikmena seda ja sain mina eilegi sõnumi Ukrainast (mul on seal ka oma kirjasaatja olemas, mitte küll mitu, peab tunnistama, erinevalt põllumajandusest), et seal on päris palju tähelepanu pälvinud see, et Eesti laseb oma marjad hukka (see Ukraina ajakirjandusest pärit pealkiri saadeti eile), selleks et mitte ukrainlasi põllule lasta. On ka üks Facebooki leht, mida levitatakse, kus lükatakse ümber neid valitsuse seisukohti või sõnumeid. Tavaliselt käivad need Martin Helme või Mart Helme kohta, vahel on ka proua Helme see olnud, eks ole, kes levitab koos teistega seda, kuidas Ukraina ei luba oma inimestel siia tulla. Selline teatud rahvuslik vastasseis on meil reaalsuses olemas, ajakirjanduses ja sotsiaalmeedias. Mina küll ei saa aru, kuidas me sellesse langesime. Peale Krimmi peaks meil olema ju ukrainlaste suhtes põhiliselt empaatia.

13:55 Esimees Henn Põlluaas
Andrus Seeme, palun!

13:55 Andrus Seeme
Aitäh! Hea ettekandja, väga tore põllumajanduslik debatt on siin olnud. Aitäh! Aga minu lühike küsimus on tänase valitsuse otsuse kohta. Mis sa arvad, kas tänu opositsiooni survele tehti tänane otsus?

13:55 Jürgen Ligi
Aitäh! See näeb väga sedamoodi välja. See tehti küll kaks kuud liiga hilja. Seda arutelu alustati, ma saan aru, mais, meie alustasime märtsis. Seda eelnõu, mis mai alguses esitati, on siiamaani blokeeritud ja seda otsust, mis tuli, ei ole meile tutvustatud. Võib-olla maaelukomisjonis midagi räägiti, aga igatahes me fraktsioonis jõudsime seisukohale, et see ei puuduta majandust tervikuna, see puudutab põllumajandust. Mina loodan, et see oli täna eelkõige tööjõualane debatt. Lihtsalt põllumajanduses on probleem kõige põletavam. Aga see otsus ei aita enamikku majandusest, see ei aita piisavalt ka põllumehi, kuna eelkõige aetakse olemasolev tööjõud välja, et lasta neil hakata uut tööd otsima, tuleb hakata uuesti nendega läbi rääkima, neid karantiinis pidama – see on pigem sihuke silmamoondus. Täna sain ma ka sellise sõnumi – jällegi peab midagi tsiteerima –, kus öeldi, et loodame, et Riigikogu – see oli üks link, mida ma ei jõudnud avada – hääletab vastu. Mina sain aru, et see käis valitsuse tänase otsuse kohta. Talunik oli seda lugenud, mina ei ole kahjuks aega saanud. Nii et väga sedamoodi on. Ütleme, et ei ole kahtlust, et see on seotud meie survega, meie tänase istungiga.
Aga, härra Lotman, ma teile ütleksin ka, et tegelikult ärme ennast sedapidi kunagi alavääristame, et eelnõu on mõttetu, kuna täna hommikul tegi valitsus otsuse. Parlament ei tohiks kunagi ennast niimoodi häbistada, et tema mitme kuu töö muutus mõttetuks selle tõttu, et valitsus tegi mingisuguse otsuse, mida ta ei ole parlamendile isegi tutvustanud. Sellepärast olen ma natukene pettunud. See oli see, mida ma ütlesin. Ma loodan, et te ei solvunud.

13:57 Esimees Henn Põlluaas
Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Järgmisena palun siia kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Andrei Korobeiniku.

13:58 Andrei Korobeinik
Head kolleegid, tervist ka minu poolt! Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu 192 arutelu toimus Riigikogu põhiseaduskomisjonis videosilla vahendusel 16. juunil 2020. Tegemist oli ettevalmistusega esimeseks lugemiseks. Eelnõu esitles eelnõu algataja esindaja Jürgen Ligi, kes ühtlasi

asendas komisjonis Taavi Rõivast. Eelnõu eesmärk oli pikendada Eestis oleva välistööjõu töölube, sõltumata valdkonnast, kuni selle aasta lõpuni. Eelnõu ajendiks oli koroonakriis, mille tõttu on mitmete riikide piirid kinni ja uute inimeste sissetoomine võib selles olukorras olla raskendatud.
Vabariigi Valitsuse seisukohta tutvustasid põhiseaduskomisjonile Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus ning sama osakonna nõunik Annika Murov. Valitsuse seisukoht toetav ei olnud. Ettekandjad leidsid, et vajalikud leevendused on varasemate seaduste ja määrustega juba tehtud. Seega jäid valitsuse esindajad eelnõu algataja ja ka mõne teise komisjoni liikmega eriarvamusele. Valitsuse esindajad tutvustasid komisjonile statistikat. Juunis oli lühiajalisi töötamisi registreeritud Eestis vähem kui 16 000 juhul, eelmise aasta detsembri alguses oli neid üle 21 000, eriolukorra alguses 19 000. Valdavalt on need inimesed Eestis kohapeal olemas, neist 16 000-st umbes 12 000 ehk kolm veerandikku on Ukraina kodanikud. Põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi valdkonnas oli kehtivaid lühiajalise töötamise lube 1500 ehk umbes 10% lubade koguarvust. Vahepeal läks komisjonis arutelu üsna tuliseks. Arutati, kas ja miks ei saa põllumajandussektoris teha tööd eestlased – olukorras, kus töötukassas on arvel üle 50 000 inimese. Jagati ka mälestusi plaanikomitee töö põhimõtetest jne. Suur osa arutelust keskendus sellele, milline on põllumajandussektoris reaalne töövajadus. Komisjoni istungil toimus mitu hääletust. Esimesena hääletati, kas komisjon peaks tellima täiendava analüüsi eri aspektide täpsustamiseks. Seda mõtet toetas 3 liiget ja 6 oli vastu. Komisjon arutas, millal ja kuidas peab toimuma eelnõu esimene lugemine. Arutelu lõpus pandi ka see küsimus hääletusele. Eelnõu esimese lugemise läbiviimist 21. septembril toetas 5 komisjoni liiget ja vastu oli 4. Samuti hääletati muudatusettepanekute esitamise tähtaja üle, seisuga 5 : 4 otsustati ettepanekute esitamiseks jätta kümme tööpäeva. Komisjon otsustas teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada, selle poolt oli 5, vastu 3 ja erapooletuid 1. Sündis ka üks konsensuslik otsus, nimelt olid kõik liikmed päri sellega, et ettekandjaks olen suures saalis mina. Aitäh tähelepanu eest!

14:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Kaja Kallas, palun!

14:02 Kaja Kallas
Hea ettekandja! Kuivõrd te olete valitsuskoalitsiooni liige, siis küsin valitsuse otsuse kohta. Täna me arutame seda eelnõu, mis puudutab inimesi, kes siin juba on ja kellel on tööload. Praeguse seisuga peaksid need inimesed 31. juulil lahkuma. Kuidas siis nüüd on? Kas selle tänase valitsuse otsuse järgi – juhul, kui me seda eelnõud ei toeta –peavad need inimesed 1. augustil lahkuma, sest nende tööload lõpevad, või nad ei pea lahkuma ja saavad Eestis edasi töötada?

14:03 Andrei Korobeinik
Aitäh küsimuse eest! Isegi kui komisjoni istungi päevaks oleks ajamasin olnud leiutatud, siis meie käsutuses seda ei olnud ja me valitsuse ettepanekut komisjoni istungil ei arutanud – sel lihtsal põhjusel, et seda otsust ei olnud selleks päevaks veel tehtud. Mina olen komisjoni ettekandja ja paraku pean ma rääkima just sellest, mis toimus põhiseaduskomisjonis. Ma hea meelega esineks fraktsiooni nimel läbirääkimistel, aga seal on ainult üks koht ja see on meil juba kinni.

14:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Raimond Kaljulaid, palun!

14:03 Raimond Kaljulaid
Ma tänan! Härra Korobeinik, ma lugesin huviga teie komisjoni istungi protokolli. Selles on kajastatud see, mida teiegi ütlesite, et oli suur arutelu selle üle, kas Riigikogul on ikka piisavalt andmeid, mille alusel teha otsuseid, ja kas on vaja tellida täiendavaid analüüse. Ma olen uudistest lugenud, et meie piimakarjakasvatajatel on mure, et kui olukord ei muutu, siis võib suur hulk lehmi jääda lüpsmata. Mina ei ole maaelu- ja põllumajandussektori asjatundja, et oskaksin seda väidet kuidagi kahtluse alla seada. Aga ma lihtsalt mõtlen, et kas need inimesed komisjonis, kes nõudsid täiendavaid analüüse, kuidagi ka täpsustasid, kes on see instants – kas see on Riigikontroll või Riigikantselei või keegi teine –, kes on näiteks piimakarja küsimuses pädevam kui need inimesed, kes piimakarja kasvatavad. Kes teab seda

lehmade lüpsmise asja paremini kui selle sektori ettevõtjad, kes praegu pöörduvad valitsuse ja Riigikogu poole ning ütlevad, et palun tehke midagi, vastasel juhul jäävad lehmad lüpsmata?

14:04 Andrei Korobeinik
Aitäh! Alguses tehti komisjonis ettepanek, et analüüsi viiks läbi Vabariigi Valitsus. Mõnele komisjoni liikmele, ka mulle, tundus see suhteliselt ebaloogiline. Samas on meil olemas Riigikogu Kantselei, mis teeb mitmesuguseid analüüse. Selles mõttes olen ma muidugi nõus, et lüpsmise teemat valdavad kõige paremini lehmad, aga ka inimesed on ju võimelised teemasse süvenema ja ma usun, et see analüüs oleks üsna väärtuslik. Samas, ka mina jäin komisjonis seisukohale, et kui eelnõu algataja ei pea analüüsi läbiviimist vajalikuks, siis pole seda vaja teha, sellepärast et eelnõu algatajale on ju kõige paremini teada, mida ja miks ta eelnõu esitamiseks vajab. Nii et jah, see analüüsi tegemise ettepanek komisjonis toetust ei leidnud.

14:06 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Ivari Padar, palun!

14:06 Ivari Padar
Lugupeetud härra ettekandja! Ma suurepäraselt mõistan teie positsiooni komisjoni ettekande tegijana, samas küsin teie kui valitsuskoalitsiooni liikme käest järgmise asja kohta. Me oleme aru saanud, et nende otsuste puhul, mis valitsus praegusel juhul on teinud ja mis on vägagi seotud selle eelnõuga, on n-ö päeva päästjaks olnud Isamaaliit. Selles suhtes ma tunnustan Isamaaliitu, kui ta on koalitsioonipartneritele suutnud sisendada, et neid asju tuleb muuta. Kas see oli niimoodi, et Isamaaliidu ettepanekud olid need, mis tänasel juhul valitsuskoalitsiooni otsustes pidama jäid?

14:06 Andrei Korobeinik
Aitäh küsimuse eest! Komisjoni istungil ei ole Isamaaliit teinud ühtegi sellist ettepanekut, nii et selleks ajaks ei olnud päästjarolli ei neil ega kellelgi teistel. Ma arvan, et kõik komisjoni liikmed said istungil aru või olid juba varem arvamusel, et selles kriisis peab tegutsema kiiresti ja otsustavalt, ning iga osapool valis sobivaima viisi, kuidas tööjõuprobleemi lahendada.

14:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Mart Võrklaev, palun!

14:07 Mart Võrklaev
Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma saan aru, et te olete siin komisjoni esindajana ja justkui ei saa rääkida muust kui ainult sellest, mida komisjonis räägiti. Küll aga kutsun teid üles sisulisele debatile. Koalitsioonisaadikuna teate te siiski natukene rohkem kui opositsioon. Meile on siin saalis täna korduvalt öeldud, et valitsus on hommikul midagi otsustanud ja seetõttu arutlusel olev eelnõu justkui enam ei päde. Kui me küsime koalitsioonisaadikutelt, et palun selgitage selle otsuse sisu, siis sellest keeldutakse. Ma palun teil ikkagi vastata Kaja Kallase küsimusele. Ja täiendan seda omalt poolt küsimusega, et kui valitsus on täna otsustanud tööjõule justkui piirid avada, siis miks jätkuvalt hoida piirangut, et siin olev tööjõud peab riigist lahkuma. Seda enam, et kuna juurdetuleval tööjõul on olnud ju n-ö piirang peal, siis seda auku ei suudeta lühikese ajaga täita. Palun selgitage seda.

14:08 Andrei Korobeinik
Aitäh! Ma ei arva, et ma ei saa rääkida teistest asjadest, ma lihtsalt pean seda üsna ebaviisakaks. Kui ma olen komisjoni ettekandja, siis on minu roll tutvustada teile, kes te ei viibinud komisjoni istungil, seda, mis komisjoni istungil toimus. Kui ma hakkan rääkima teistest asjadest, siis kannatab minu praegune roll tugevalt. Ma lihtsalt säästan aega. Minu teada on kõik valitsuse otsused valitsuse veebilehel olemas, nendega saab tutvuda ja end kurssi viia. Ma saan aru, et see kõik juhtus äsja ja teil võib-olla ei olnud tutvumiseks aega, kuna olite hõivatud praeguse debatiga, aga üldiselt on see täiesti võimalik. Ilmselt ei ole ma täna selle koha pealt parim isik valitsuse otsuseid tutvustama, ma olen siin komisjoni esindajana. Muud põhjust ei ole.

14:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Liina Kersna, palun!

14:09 Liina Kersna
Aitäh, hea eesistuja! Austatud ettekandja! Teie erakonna esimees peaminister Jüri Ratas ütles ühel pressikonverentsil, et tema teeb kõik endast oleneva, et ükski maasikas ei jääks põllule. Nüüd me oleme lugenud praktiliselt iga päev ajakirjandusest nukraid lugusid sellest, kuidas maasikad jäävad põllule. Näiteks täna oli Äripäevas juttu Valgamaa maasikakasvatajast, kes ütles, et 50 000 – 60 000 tonni maasikaid jääb põllule. Kuidas teile tundub, kas peaminister tegi kõik endast oleneva, et ükski maasikas ei jääks põllule?

14:10 Andrei Korobeinik
Aitäh! No mõned maasikad jäävad ikka põllule, nad jäävad lihtsalt kahe silma vahele. Nii see on. Aga üldiselt, kui rääkida tänase päeva teemast, siis see konkreetne eelnõu ei lahenda ju mineviku probleeme, see lahendab tuleviku probleeme. Me kõik oleme ju päri sellega – sellest oli ka komisjonis pikalt juttu –, et ühelt poolt on Eestis hästi palju töötuid, neid on üle 50 000, seda on paarikümne tuhande võrra rohkem kui enne kriisi, samas teatud sektorites on inimesi puudu. Ka see eelnõu, mida me täna siin käsitleme, on ju suunatud tulevikku. Need inimesed, need välismaalased, kes on täna tööl põllumajandussektoris, saaksid olla siin ka peale juulit, aga täna on meil juuli alles alanud ja see eelnõu sellist mineviku probleemi ei lahenda. Eks me oleme sellises olukorras, nagu me oleme, piirid olid kinni ja inimesi välismaalt juurde tuua ei saanud, aga Eesti elanikud põllumajandussektorisse paraku siiski ei läinud. Mis selle põhjused on? See on ilmselt pikem debatt ja see toimus ka komisjonis, aga väga selget arusaamist ei ole tekkinud. Nii et üritame seda probleemi lahendada võimalikult hästi ja muidugi ma tunnustan ka teie initsiatiivi.

14:11 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kristina Šmigun-Vähi, palun!

14:11 Kristina Šmigun-Vähi
Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas tänane olukord – ma muidugi ei tea, kas te arutasite seda komisjonis või mitte –, see, mis meil on, ei pane tegelikult mõtlema, et septembris võib tulla veel suurem katastroof, kui õigel ajal ei reageerita?

14:12 Andrei Korobeinik
Tänane olukord paneb mõtlema väga erisugustele asjadele. Konkreetselt selle peale, mis juhtub just nimelt septembris, võib-olla mitte nii väga, aga üldpildile kindlasti. Ma olen veendumusel, et meie ühine prioriteet on leida tööjõuprobleemile optimaalne lahendus. Me kõik – mitte ainult koalitsioon või opositsioon, vaid me kõik ühiselt – töötame selle nimel. Ka komisjonis oli päris mitu sellist kohta, milles kõik liikmed olid ühel meelel. Probleemipüstitus oli kõigile arusaadav, lihtsalt lahenduskäik oli erinev. Aga ma arvan, et eesmärgid on meil ühed ja samad. Muidugi, tänane olukord paneb väga tõsiselt mõtlema selle peale, mis juhtub sügisel, ja ka selle peale, mis juhtub näiteks järgmisel aastal, kui töötukassa meetmed nende inimeste puhul, kes oma töö kaotasid, valdavalt lõpevad. Ja siis on meie ülesanne seda võimalikult palju pehmendada.

14:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Annely Akkermann, palun!

14:13 Annely Akkermann
Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te olete ka ise ettevõtja ja tõenäoliselt olete palganud eri oskustega inimesi. Kui teil oleks praegu vaja programmeerijat, siis kas te kujutaksite ette, et valitsus ütleks teile, et just jäi 20 inimest hotellides tööta, võtke nende seast endale programmeerijad ja ärge soovige neid siia kutsuda näiteks Indiast? Aga minu küsimus on selline: kas põhiseaduskomisjon arutas

ka seda, kui suure kahju te Eesti ettevõtetele tekitate, kui veeretate seda tööjõuseaduse palli nagu kuuma kartulit ja võtate sellest poliitilisi punkte? Põhimõtteliselt maksavad ettevõtjad selle oma kahjudega kinni.

14:14 Andrei Korobeinik
Ma ei saanud väga täpselt aru, kes on selles küsimusepüstituses "teie", üldiselt põhiseaduskomisjon ju toetas selle eelnõu esimese lugemise lõpetamist. Igasugune kriisi lahendamise plaan on parem kui plaani puudumine. Kuna komisjoni istungi ajal oli see ainuke ettepanek, mis oli laual, siis leidis see komisjonis toetust. Ja nagu ma juba varem mainisin, ma arvan, et see on meie ühine eesmärk – see, et Eestil läheks võimalikult hästi. Üritame siis üheskoos leida lahenduse probleemile, et teatud sektorites on inimesi puudu. Paraku on neid ka IT-sektoris puudu. Sõltuvalt sellest, kuidas mõõta, on puudu umbes paarkümmend tuhat inimest, ja selle kriisi ajal kahjuks või õnneks – kuidas kellelegi – programmeerijaid eriti üle ei jäänud. Nad kõik säilitasid oma töökoha, vähemalt valdav enamik.

14:15 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Andres Sutt, palun!

14:15 Andres Sutt
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma saan aru, et olevikuteemadel te komisjoni ettekandjana väga rääkida ei taha. Ma küsin siis nii, et mida te minevikus mõtlesite tulevikust ehk tänasest päevast. Te mainisite oma ettekandes seda, et teil oli komisjonis arutelu all küsimus, miks Eesti inimesed põllule tööle ei taha minna. Palun avage siis komisjoni arutelu põhjal, miks Eesti inimesed põllule tööle ei taha minna.

14:16 Andrei Korobeinik
Aitäh! Sellist konkreetset konsensuslikku arvamust komisjonis arutelu käigus ei kujunenud. Oli erinevaid mõtteid. Üks mõte oli selline, et need, kes töö kaotasid, saavad ju osa palgast töötukassa kaudu kätte ja seetõttu tekib neil soov minna uusi valdkondi proovima võib-olla veidi hiljem, näiteks sügisel või talvel. Teine teema oli see, et võib-olla ei ole põllumajandussektori töötasu määr võrreldav mõne teise sektori omaga ja inimene ei taha praegu veel madamala palga peale tööle minna. Ja võib-olla ei taha ta kohe proovida uut valdkonda, kuna loodab, et saab tööd oma vanas valdkonnas. Nii et põhjusi võib olla erinevaid. See ilmselt sõltub ka inimestest ja mingit väga head ideed meil ei ole. Aga komisjoni istung ei olnud ju väga ammu, see oli umbes kolm nädalat tagasi. Ka siis oli näha, et teatud sektorites on väga konkreetne tööjõupuudus, ja tänaseks ei ole see olukord väga palju paremaks läinud. Nii et jah, fakt on see, et ka kriisiajal on mõnes sektoris inimeste defitsiit.

14:18 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Heidy Purga, palun!

14:18 Heidy Purga
Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus käib välisüliõpilaste kohta. Selle seadusega koos arutati ka välisüliõpilaste siin viibimise tingimusi. Mu küsimus teile ongi järgmine: milliste argumentidega lepiti kokku välistudengite töölkäimise piirang kuni 20 tundi nädalas? Kas selle muudatuse osas on läbi räägitud ka meie ülikoolide esindajatega?

14:18 Andrei Korobeinik
Aitäh! Ma kahjuks niimoodi peast ei tea ja ka protokollist ei leia, et meil oleks juttu olnud üliõpilastest. Võib-olla eelnõu algataja lihtsalt ei mõelnud selle teema peale, kui ta selle eelnõu esitas. Teema ise on kahtlemata väga oluline, aga see eelnõu seda kahjuks ei käsitle.

14:19 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Helmen Kütt, palun!

14:19 Helmen Kütt

Suur tänu, austatud eesistuja! Lugupeetud põhiseaduskomisjoni ettekandja! Täna me räägime Reformierakonna fraktsiooni algatatud tööjõukriisi leevendamise eelnõust. Hommikuste uudiste kohaselt, millest te eriti rääkida ei taha, sest tõepoolest, võib-olla ei ole te asjaga kursis – meie oleme ilmselt veel vähem – ega tea, mida valitsus täpselt otsustas. Aga niipalju võis välja lugeda, et siinne eelnõu lükatakse tagasi. Nüüd, põhiseaduskomisjon on teinud siiski otsuse, et eelnõu esimene lugemine lõpetatakse. Muudatusettepanekute tähtaja ütlesite te samuti, järsku te täpsustate seda. Kas see on kümme päeva või on see septembris? Kuidas teie – juhul, kui peaks tulema tagasilükkamine – ettepanekuna hääletate, olles põhiseaduskomisjoni liige ja hääletanud esimese lugemise lõpetamise poolt?

14:19 Andrei Korobeinik

Aitäh! Esiteks, muudatusettepanekute esitamise tähtaeg juhul, kui esimene lugemine lõpetatakse, on kümme tööpäeva. Teiseks, mina jäin komisjonis hääletamisel erapooletuks. Kolmandaks, kui küsimus on selles, miks komisjon seda eelnõu toetas, siis – nagu ma mainisin – üks ajend oli ilmselt see, et kriisi lahendamiseks oli ju vaja mingisugust lahendust ja tookord oli see ainuke lahendus, mis oli laua peal. Täna hääletades lähtun ma jällegi olevikust ja täna on lahendusi rohkem kui üks, nii et pean nende seast oma valiku tegema. Ja noh, ilmselt sellist ideaalset lahendust, nagu siin eelkõneleja küsis näiteks välisüliõpilaste kohta – eelnõu algataja lihtsalt ei mõelnud selle peale –, ei ole. Aga aeg jookseb, tekivad uued mõtted ja võib-olla on selline terviklahendus parem kui nišilahendus, mis on täna meil hääletamisel, juhul kui keegi teeb tagasilükkamise ettepaneku. Ehk teisisõnu, ma lähtun tänasest realiteedist. Mina hääletan sellele eelnõule vastu, juhul kui see hääletusele pannakse. Aga muidugi olen ma absoluutselt huvitatud sellest, et tänasele tööjõukriisile põllumajandussektoris saabuks radikaalne ja lõplik lahendus.

14:21 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Urve Tiidus, palun!

14:21 Urve Tiidus

Aitäh! Mul on komisjoni ettekandjale üks küsimus. Te olete siin mitu korda rõhutanud, et komisjoni ettekandjana piirdute te selle eelnõu aruteluga või sellega, mida komisjonis räägiti. Samas nentisite ka seda, et komisjoni liikmed puudutasid selle eelnõu arutelul tööjõupuuduse teemat laiemalt. Teil oli üks väga huvitav lause, te ütlesite, et koalitsiooni- ja opositsiooniliikmetel oli väga palju sarnaseid seisukohti. Kas te palun peegeldaksite kas või kahe näitega, millised need sarnased seisukohad olid?

14:22 Andrei Korobeinik

Aitäh! No kui te räägite kahest näitest, siis ma arvan, et need on sellised üsna triviaalsed. Esiteks, kõik on päri sellega, et ühelt poolt on tööjõuturule lisandunud mitukümmend tuhat uut tööotsijat. See on fakt, sellele vastu vaielda on päris keeruline. Teine asi, milles komisjon samuti oli minu arvates üsna ühel arvamusel, on see, et teatud sektorites, näiteks põllumajanduses, on vaatamata sellele väga suur tööjõupuudus. Ehk ühelt poolt on inimesed tööjõurutul olemas, aga teiselt poolt leiavad selle valdkonna tegijad, et nad ikkagi ei saa inimesi palgata. Nendes kahes küsimuses oli komisjon täiesti ühel arvamusel ja sellest lähtudes üritati otsused vastu võtta. Kindlasti oli neid teemasid rohkem, aga kuna te palusite ainult kahte näidet, siis saite praegu just need kaks.

14:23 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Urmas Kruuse, palun!

14:23 Urmas Kruuse

Austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Ilmselt ühes osas tuleb teiega nõustuda. Te ütlesite, et valitsuse käest ei ole mõtet analüüsi tellida. Selle näite puhul on valitsuse analüüsivõime nullilähedane – see, mis täna põldudel on juhtunud, oli meile teada juba märtsikuus, kui kriis algas. Aga kas te täpsustaksite, mis on selle eelnõu sisu, mida te praegu kaitsete? Mulle jäi arusaam, et te vist päris täpselt ei ole saalile väljendanud, keda see peaks sellisel kombel, nagu seal eelnõus kirjas on, aitama.

14:24 Andrei Korobeinik
Aitäh! Esiteks, mina isiklikult ei ole valitsuse analüüsitegemise võimekusele hinnangut andnud. Põhjus, miks ma arvasin, et see ei olnud väga mõistlik ettepanek, oli see, et eelnõu esitas ju sisuliselt parlament, osa parlamendist. Küsida selles olukorras analüüsi valitsuselt, kui meil on olemas Riigikantselei, tundus üsna ebatavalise lähenemisena. Nüüd, mis puudutab seda, mida see eelnõu kaitseb, siis esiteks, ma olen seda oma ettekande alguses maininud. Ja teiseks, meil oli võimalik veeta kaks tundi koos Jürgen Ligiga, mis on alati hästi hea ajaveetmise viis, ja mina kasutasin seda täiega. Jürgen rääkis kaks tundi põhimõtteliselt sellest – kuna ta on eelnõu algataja esindaja –, mida see eelnõu täpsemalt saavutada tahab. Nii et mina keskendun siin komisjoni arutelule, aga paari lausega mainisin ju ka seda, et see eelnõu on suunatud sellele, et need välistööjõu hulka kuuluvad inimesed, kes on Eestis kohal, saaksid olla siin kuni selle aasta lõpuni, sõltumata sektorist – mitte ainult põllumajanduses, vaid ka muudes sektorites. Ehk sisuliselt on tegemist ajapikendusega.

14:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Signe Riisalo, palun!

14:26 Signe Riisalo
Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Mul on hea meel kuulda, et soovime tervisekriisist tulenevat tööjõukriisi ühiselt lahendada – see on meie eesmärk – ja et igasugune plaan on parem kui plaani puudumine. Täiesti nõus! Ma ise olen tulemusele orienteeritud inimene ja seetõttu küsin võib-olla natuke detailsema küsimuse. Kui me siin kobareelnõusid menetlesime, siis tegime seadusemuudatuse, mida nüüd tahame kõnealuse eelnõuga ümber lükata, et neid kitsendusi uuesti leevendada. Samal ajal on valitsus tulnud välja oma ideedega, aga mitte eelnõuga. Kas te põhiseaduskomisjoni liikmena oskate selgitada, kuidas on võimalik seaduses olevat muuta ilma seadust muutmata? Muuta ilma eelnõuta, valitsuse otsusega? Või polegi see võimalik? Ja millal siis tuleb see eelnõu? Mis olukord meil on? Kas jõuame selle probleemi kuu lõpuks lahendada, kui peaksime selle eelnõu täna tagasi lükkama, mida loodetavasti ei tehta?

14:27 Andrei Korobeinik
Aitäh! Tegelikult on olukord natukene teistsugune. See eelnõu käib ju sisuliselt käsikäes selle vahepealse tegevusega, mida me koos valitsusega siin parlamendis ka opositsiooni häältega oleme ellu viinud. Ehk me oleme põllumajandussektoris pikendanud välistööjõu viibimist Eestis kuni juuli lõpuni. See ei ole kitsendus, see on tegelikult leevendus. Kõnealune eelnõu pikendab seda tähtaega veelgi, kuni aasta lõpuni. Aga väita, et vahepeal oli midagi nagu ära võetud ja nüüd see eelnõu annab nagu midagi juurde, on vale. See ei ole nii. Seda, mis juhtuma hakkab, ma ennustada ei oska. Ma loodan, nagu ka teie oma küsimuse alguses mainisite, et me kõik oleme ühel meelel selles, et meil on väga tõsine olukord, teatud sektorites on tööjõukriis, ja et me peame sellele lahenduse leidma. Ma usun, et suudame sellisest poliitiliste punktide võtmisest kõrgemal olla ja üheskoos probleemile lahenduse leida. Aga komisjonis me seda tulevikuolukorda ei arutanud, seal sellest väga palju juttu ei olnud. Küll aga, nagu ma ka eelnevalt mainisin, olid teatud küsimustes nii koalitsiooni- kui ka opositsiooniliikmed ühel arvamusel.

14:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Keit Pentus-Rosimannus, palun!

14:29 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! See eelnõu tegeleb kõige akuutsemale valule leevenduse pakkumisega, nagu öeldud, võimaldades Eestis juba olevatel töötajatel, täiendaval tööjõul siin kuni aasta lõpuni tööd teha – seda nii põllumajanduses, ehituses, tööstuses, toitlustuses kui ka abiteenuste valdkonnas. Need kõik on sellised sektorid, mis ootavad kiiresti lahendust. Valitsus seda eelnõu ei toetanud, valitsus oli selle eelnõu suhtes eitaval seisukohal ja selles küsimuses väga jäik. Valitsuse arvates on endiselt nii, et 31. juulil tuleb kõik need Eestis viibivad töötajad välja saata. Millega valitsuse esindajad komisjoni ees oma jäika positsiooni põhjendasid? Miks on see 31. juuli nende jaoks kivisse raiutud?

14:30 Andrei Korobeinik
Aitäh! Mitte siiski kõiki ei saadeta välja, vaid need, kes peavad lahkuma tänaste seadusenormide järgi. Mõnel on siin viibimise luba pikemaks ajaks täiesti olemas. Aga valitsus põhjendas seda sellega, et varasemad leevendused on juba tehtud ja sellepärast ei pea ta õigeks uusi leevendusi teha. Nagu ma ka oma ettekandes mainisin, ei olnud päris mitu komisjoni liiget sellega päri ja tekkis väga tõsine debatt selle üle, kas need vahepealsed leevendused on ikka piisavad selleks, et tööjõukriis lahendada. Aga jah, selline oli valitsuse esindajate seisukoht, mida vahendasid ametnikud.

14:31 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Maris Lauri, palun!

14:31 Maris Lauri
Lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Te väldite selgitamast seda, milline on valitsuse seisukoht ja milline on valitsuse täna hommikul pakutud lahenduse sisu. Kahjuks on Riigikogu sellises olukorras, et meil on olnud võimalik lugeda erisuguseid arvamusi-seisukohti ja need on ebaselged, vastuolulised. Ühtne on see, et kõik räägivad sellest, kuidas nemad lahendasid kogu selle probleemi, kusjuures niimoodi, et need lubadused lähevad vastuollu. Minu jaoks on probleem selles, et me siin Riigikogus hetkel ei tea, milline on see konkreetne lahendus, mille valitsus välja pakkus, ja meil ei ole küsimustele vastuseid. Seda probleemi ei ole arutatud ka põhiseaduskomisjonis. Ma lihtsalt tuletan meelde, et Riigikogu üks ülesanne on ka järelevalve küsimus ja nende teemade arutamine. Nüüd tekib selline tunne, et meil on korduvalt räägitud sellest, et …

14:32 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Palun küsimus!

14:32 Maris Lauri
… jah, et tuleb tagasi tõmmata. Kas nüüd peab Riigikogu kaaluma otsuse vastuvõtmist olukorras, kus me ei tea, milline on tegelik lahendus, ehk n-ö püüdma kinni tuvi, kuigi varblane on peos, aga tuvi on katusel? Kas teile ei tundu, et see on Riigikogu jaoks riskantne lahendus?

14:33 Andrei Korobeinik
Aitäh! Mina kindlasti ei ole teinud teile ettepanekut midagi tagasi tõmmata. Ja kaaluma peab. Juhul, kui see eelnõu pannakse hääletusele, siis loomulikult peab iga Riigikogu liige kaaluma, kas ta hääletab poolt või vastu, jääb erapooletuks või ei hääleta üldse. Aga see ei ole enam komisjoni pädevuses. Seda, miks põhiseaduskomisjon ei ole kokku saanud, ei oska ma öelda. Ma tegelikult arvasin, et oleks võinud, aga seda kokkusaamist ei ole toimunud. Ja nüüd olen ma teie ees komisjoni ettekandjana, räägin teile sellest, mis toimus komisjonis juuni keskel sellel pikal istungil, kus me arutasime seda konkreetset eelnõu ega olnud teadlikud teistest plaanidest, ei olnud teadlikud valitsuse ettepanekust. Selles mõttes olen ma teiega päri, et loomulikult peame kaaluma, kuidas ja millised otsused me vastu võtame, aga komisjoni ettekandjana ma küll teile mitte mingisugust soovitust anda ei saa. Igaüks hääletab oma südame ja mõistusega, kui hääletusmoment tuleb – kui see tuleb.

14:34 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Toomas Kivimägi, palun!

14:34 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Sa oled jätnud mulje, nagu oleks sinu missiooniks siin parlamendis ka ettevõtjate huvide eest seismine. Saamaks teada, kas see on pelgalt mulje või on see ka tegelikult nii, küsin ma järgmist. Kas sa näed vähimatki loogikat ja majanduslikku iva selles, et rahandusministri aplausi saatel saadetakse juuli lõpus koju kõik need lühiajalised töötajad, kelle tähtaeg on täis tiksunud, ning samal ajal võetakse poos või jäetakse mulje, et kõik uued on teretulnud? Samas seatakse kõikidele uutele kümme tõket, enne kui nad siia saavad tulla. Muu hulgas ei olegi põhjust ette heita näiteks kahenädalase karantiini nõuet, teatud juhtudel on see õigustatud. Kuid nende puhul, kes siin juba on, pole täiendava karantiini järele mitte mingisugust vajadust. Kas sa näed selles otsuses

vähimatki loogikat? Ja teiseks küsin – kui jääb mahti vastata – selle kohta, et meil on keeruline teada saada valitsuse ametlikku seisukohta. Küsin otse: kas valitsuse ametlik seisukoht on EKRE seisukoht?

14:35 Andrei Korobeinik
Aitäh! Ma olen korra juba vastanud, et kõiki ei saadeta välja. Rahandusministril ei ole pädevust saata välja inimesi, kes võivad siin viibida ja kes ei taha ära minna. Nemad jäävad Eestisse. Nüüd, mis puudutab valitsuse seisukohta, siis see, kas tegemist on EKRE seisukohaga või mitte – noh, see seisukoht, mida komisjonis vahendasid Siseministeeriumi ametnikud, oli, ma eeldan, valitsuse konsensuslik seisukoht ehk EKRE, Isamaa ja Keskerakonna seisukoht. Iga seisukoht on ju selline debateerimise teema ja seisukohad võivad aja jooksul muutuda. Tuleb uus sisend ja valitsuse seisukoht ei pruugi enam olla sama, mis see oli kolm nädalat tagasi. Aga see on juba hoopis uus teema ja mina komisjoni esindajana selliseid uusi avanguid pigem tegema ei hakka, kuna see oleks lihtsalt ebaviisakas. Ma olen, jah, mitu korda näinud, kuidas komisjoni ettekandja räägib välja terve oma isikliku agenda, aga ma arvan, et see on teiste suhtes üsna ebaviisakas. Ta võiks seda teha mitteametlikult, aga mitte siin puldis. Ma ise seda pigem ei teeks, kui see teile sobib.

14:37 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Helmen Kütt, palun!

14:37 Helmen Kütt
Austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma tänan eelmisele küsimusele vastamise eest, mis puudutas muudatusettepanekute esitamise tähtaega ja mille käigus sai selgeks, et teie jäite erapooletuks. Oma vastuses tõite te sisse ka üliõpilaste teema ja heitsite mõnele varasemale küsijale ette, et Reformierakonna eelnõus üliõpilasi ei ole. Aga mind üllatas see – ja ma nüüd küsin selle kohta –, et te ütlesite, et valitsus on tulnud välja ideaalse lahendusega. Ma kirjutasin üles "ideaalne lahendus", te võite pärast stenogrammist järele vaadata, et nii te ütlesite – ja seda just üliõpilaste osas. Kas teie meelest on ideaalne lahendus see, kui õpirände korral emad või isad lastest lahutatakse?

14:37 Andrei Korobeinik
Aitäh! Mina ütlesin, et ilmselt sellist ideaalset lahendust ei ole, ehk minu öeldu oli umbes vastupidine sellele, mida teie praegu mainisite. Nüüd, sellisest lahutamisest ei ole me komisjonis rääkinud ja ka välisüliõpilastest ei ole me komisjonis üldse rääkinud, kuna seda teemat ei ole kordagi selles eelnõus mainitud. Tõepoolest, see probleem on täpselt samamoodi aktuaalne ja selle aktuaalsus kasvab uue õppeaasta saabumisel, aga see eelnõu seda teemat absoluutselt ei käsitle. Selle üle ei olnud ka komisjonis arutelu, kuigi komisjoni istung oli üsna pikk ja me arutasime seal päris mitut muud teemat, mis selle eelnõuga seonduvad.

14:38 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Maris Lauri, palun!

14:38 Maris Lauri
Lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen oma esimese küsimuse teema juurde tagasi. Teie vastustest selgub, et ilmselgelt on teil olemas täpne teadmine, mida valitsus pakub. Suurel osal Riigikogu liikmetel seda teadmist ei ole. Te olete siin öelnud, kuidas teie kavatsete hääletada, kui hääletus kätte jõuab. Kas teile ei tundu, et seades ülejäänud Riigikogu liikmed, kellel ei ole täpset teadmist sellest, milline on valitsuse pakkumine, sellisesse olukorda, et hakata siin hääletama, olete ebaõiglane oma kolleegide suhtes, eriti arvestades seda, millise komisjoni liige te olete – just teie peaksite jälgima, et Riigikogu saaks oma rolli võimalikult hästi täita?

14:39 Andrei Korobeinik
Aitäh! Ma arvan, et see, kui hästi iga Riigikogu liige oma rolli täidab, on iga konkreetse liikme enda pädevuses. Selle tagamine ei ole põhiseaduskomisjoni kui järelevalveorgani ülesanne. Aga ma olen oma isiklikku arvamust juba väljendanud ja see seisnes selles, et esiteks on valitsuse ettepaneku sisu täiesti avalik, see on valitsuse kodulehel olemas. Nüüd lisan veel seda – muidugi ma arvan, et mida rohkem

infot otsuse vastuvõtmiseks on, seda parem –, et iga fraktsiooni juht võib võtta vaheaja. See on piisav aeg, et tutvuda valitsuse ettepanekuga, võrrelda seda siinse eelnõuga ja teha õige otsus, mis oleks edasiviiv. See on muidugi lihtsalt tähelepanek, see ei ole soovitus, absoluutselt mitte, aga see võimalus on Riigikogu kodu- ja töökorras täiesti olemas ning põhiseaduskomisjon on seda varasematel istungitel ka arutanud.

14:41 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Signe Kivi, palun!

14:41 Signe Kivi
Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma natukene kordan siin juba kõlanud küsimusi, aga ehk oskate veel teisi aspekte esile tuua. Rõhutasite, et igasugune plaan on parem kui plaani puudumine. Ma saan aru, et komisjoni ees oli üks plaan. Te lugesite ette, kes seda plaani toetasid ja kes ei toetanud, ning kokkuvõttes otsustas komisjon esimese lugemise lõpetamist toetada. Samas tunnistasite hetk tagasi, et kui keegi teeb ettepaneku – ja nähtavasti teeb – selle eelnõu lugemine katkestada, siis teie kahjuks toetate seda. Kahju on sellest, et oleme selle kriisiga, mis on ilmselgelt valitsuse enda tekitatud, tegelenud mitu-mitu kuud. Need probleemid on näha kõikidele osapooltele. Äkki te pikaajalise Riigikogu liikme ja ettevõtjana selgitaksite, mida niivõrd olulist on komisjoni istungi ja tänase päeva vahel juhtunud, et te nähtavasti enam ei toeta sellele kriisile lahendust pakkuva eelnõu menetlemist?

14:42 Andrei Korobeinik
Aitäh! Ma pean tunnistama, et olen ennast igasuguste vandenõuteooriatega kurssi viinud, aga seda, et valitsus on tekitanud koroonakriisi, ma varem kuulnud ei ole. Aga nüüd sellest, mis on vahepeal juhtunud, see on täiesti teine teema. Komisjoni liikmena ma arvan, et sellise arutelu jaoks on parem formaat ikkagi läbirääkimised, mitte komisjoni esindaja ettekanne. Ka komisjoni esindaja ettekanne annab võimaluse debateerida, aga selle debati sisu on ikkagi see, mida me komisjonis oleme arutanud. Komisjoni istung toimus 16. juunil ja täna on 6. juuli, selle aja jooksul on erinevad osapooled otsinud lahendusi tekkinud olukorrale, kriisile. Ja ma siiralt loodan, et see lahendus on nüüd leitud. Võib-olla saab ka paremini – alati saab paremini –, aga ma arvan, et nii mina kui ka teie olete huvitatud sellest, et see lahendus oleks optimaalne ja arvestaks erinevaid huvigruppe, eri sektoreid. Ka üliõpilaste teema on siin kõlanud. Aga tõepoolest, mina Riigikogu liikmena hääletan nii, nagu tänane info seda võimaldab, ent komisjoni esindajana räägin ma teile seda, mis juhtus ammu, 16. juunil 2020. aastal.

14:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Vilja Toomast, palun!

14:44 Vilja Toomast
Aitäh! Härra Korobeinik, kas te ikka saate aru, millisesse olukorda EKRE valitsus meid pannud on? Täna hommikul võeti vastu mingisugune otsus ja teie olete ainus valitsuskoalitsiooni liige, kes tänasel väga olulisel teemal saaks meile vastuseid anda ja meiega debateerida, sest teisi ei ole siia tulnud. Isegi peaminister pole palunud sõna, kuigi ta oleks võinud erakorralisele istungile kohale tulla ja kirjeldada seda otsust, mis vastu võeti. Jah, me oskame lugeda, me oleme seda lugenud. No vastake näiteks ühele küsimusele: kui välistööjõud saabub siia liinilennukiga, siis kas see tähendab seda, et see ei ole tööandja korraldatud transport? Kuidas ma pean sellest aru saama? Selles otsuses on niivõrd palju nüansse, millest lihtsalt lugemisega, kui tausta ei tunne, pole võimalik aru saada. Mina küll oleks oodanud, et keegi valitsuskoalitsioonist – keegi adekvaatne inimene – räägib meile ka sellest kontekstist, mitte 16. juunil peetud komisjoni istungist.

14:45 Andrei Korobeinik
Aitäh! Mul on siiralt kahju, et olen valmistanud teile pettumuse, aga elu ongi selline, mõnikord peabki inimestes pettuma. Ma olen komisjoni liige ja lähtun põhimõttest, et komisjoni esindajana räägin ma teile seda, mis komisjonis toimus. Ma pean väga ebaviisakaks, kui mõni Riigikogu liige tuleb siia komisjoni esindajana ja räägib lahti oma maailmavaate. See tundub lihtsalt niivõrd vale, ma ei taha sellist halba eeskuju teistele näidata. Ma piirdun täna siiski oma tagasihoidliku rolliga ja räägin teile

seda, mis toimus komisjoni istungil. Komisjon ei arutanud Vabariigi Valitsuse ettepanekut, kuna sel kuupäeval seda lihtsalt ei olnud veel olemas.

14:46 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Indrek Saar, palun!

14:46 Indrek Saar
Aitäh sõna andmast! Lugupeetud ettekandja! Kas te komisjoni ettekandjana võiksite mulle selgitada, et kui komisjon seda teemat arutas – me räägime tähtajast 31. juuli – ja otsustas esimese lugemise lõpetada, aga saata eelnõu lugemiseks saali 21. septembril, siis kuidas Riigikogu sellist seadusloomet tõlgendama peaks? Põhiseaduskomisjon, kes peaks aru saama, et seaduse jõustumise kuupäev või nende asjade jõustumise kuupäev, mis on tööjõu seisukohast problemaatilised, ehk 31. juuli on oluline, saadab eelnõu saali alles 21. septembriks. Millised olid komisjoni argumendid?

14:47 Andrei Korobeinik
Aitäh! Sellest oli tegelikult üsna põhjalikult juttu, et tähtaeg on 31. juuli. Ja tõepoolest, komisjoni istungi ja selle tähtaja vahele ei olnud Riigikogu istungeid planeeritud. Küll aga olime komisjonis arutanud seda, et kui erakorraline istung tuleb, siis loomulikult on kõik päri sellega, et ka see punkt lisatakse päevakorda. Ja nagu me näeme, siis erakorraline istung tuli ja see punkt ongi siin päevakorras ning põhiseaduskomisjon pole isegi vahepeal kokku saanud, et seda kuupäeva muuta. Nii et selles mõttes, jah, me oleme seda arutanud. Ma ei usu, et see on halb seadusloome tava, sest meil ei olnud ju istungi toimumise päeval tänast kuupäeva veel teada. Minu meelest lõpp hea, kõik hea!

14:48 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Jürgen Ligi, palun!

14:48 Jürgen Ligi
Aitäh! Videokonverentsi hämaruses komisjoni arutelul tundus mulle, et kaadri taga olete te väga mõistlik. Ma ei mäleta detaile, aga jäi mulje, et probleemi sügavust te mõistate ega jaga uksepoolse rea hoiakuid. Aga nüüd me oleme probleemi ees. Üks koalitsioonikaaslane nimetas tänast eelnõu mõttetuks – kuigi seda on mitu kuud tehtud –, kuna täna hommikul langetas valitsus otsuse. Parlamendi suhtes ei olnud see väga lugupidav. Te olete ainus, kes saab neid kahte asja seletada. Mida valitsus tegelikult teie arvates otsustas, et me peaksime tundma ennast mõttetuna?

14:49 Andrei Korobeinik
Mõnikord paraku juhtubki niimoodi, et päriselus tundub inimene palju ebameeldivam kui internetis suheldes. Ma ise seda eelnõu mõttetuks ei pea, see oli katse leida lahendus tööjõukriisile. Ja komisjonis mitte ainult selle eelnõu, vaid ka muude teemadega seoses väljendatud seisukohad, mis arutelus esile tulid, tundusid mulle isiklikult väga arusaadavad ja mõistlikud. Nii et muidugi me oleme sinuga, Jürgen, eri asjades ühte meelt ja mõnes asjas kindlasti eri meelt, aga komisjonis oli mitu hääletust ja mina komisjoni liikmena väljendasin nendel hääletustel oma seisukohta – siis oligi see minu roll. Minu roll praegu siin on tutvustada sulle seda, mis toimus videosilla vahendusel, mis võis jätta inimestest vale mulje, aga nii tol päeval lihtsalt juhtus ja me peame sellega kuidagi edasi elama.

14:50 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kalle Grünthal, palun!

14:50 Kalle Grünthal
Lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Mulle jäi praegu hea kolleegi Indrek Saare jutust selline mulje, et põhiseaduskomisjon on tahtlikult menetlust venitanud. Minule teadaolevalt käib selliste asjade menetlemine Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse järgi. Tulenevalt eeltoodust oli selge, et vahepeal istungeid ei ole, ja seetõttu läkski see eelnõu septembrikuusse. Siin kõlas nagu väike etteheide, miks me seda varem komisjonis ei menetlenud. Aga ma tuletan heale kolleegile meelde, et tegelikult peaks igasuguste eelnõude puhul olema teada, et eelnõu menetlemine võtab aega. Samuti usun ma, et kui

see eelnõu oleks teil täiesti südamest tulnud, siis oleksite selle kindlasti juba varasemal perioodil menetlusse andnud, nii et seda oleks õigel ajal menetletud. Kas järeldus, mille ma praegu esitasin, on õige?

14:51 Andrei Korobeinik
Aitäh! Komisjonil on kindlasti teatud võimalused venitada, aga see konkreetne juhtum näitab, et tegelikult komisjon ei tahtnud venitada. Komisjoni istungil oli selle üle ka üsna pikk arutelu. Minu arust ei olnud mitte kedagi – mälu võib küll petta –, kes oleks olnud vastu sellele, et see päevakorrapunkt tuleb erakorralisel istungil arutelule. Selles asjas olid kõik komisjoni liikmed arvamusel, et kui teema on aktuaalne, siis peab seda arutama kohe, mitte peale 31. juulit, kui tähtaeg on juba kukkunud ja sel eelnõul tõepoolest enam väga sügavat mõtet ei ole. Nii et siin ta on meie tänases päevakorras ja tõepoolest, ka mulle jäi meelde, et komisjonis olid kõik päri, et seda võiks arutada võimalikult kiiresti ja venitada ei tasu.

14:52 Helir-Valdor Seeder
Indrek Saar, palun!

14:52 Indrek Saar
Aitäh! Hea ettekandja! Küsin teie kui Riigikogu liikme käest selle kohta, et te veendunult ütlete, et kõik on nüüd hästi. Me saame aru, et kui valitsuse täna hommikul, 25. tunnil tehtud ettepanekuid hakatakse rakendama, siis nende rakendamiseks on aega kaks tervet ja kaks poolikut nädalat. Kui räägime Ukrainast tulevatest hooajatöölistest, siis nemad peavad vähemalt kaks nädalat olema karantiinis, enne kui nad põllule saavad või ükskõik millises muus kohas tööle võivad asuda. Lisaks on valitsus öelnud, et hooajatöölistele tahetakse kindlasti seada palgakriteerium, see võib aga olla tõsises vastuolus Euroopa Liidu hooajatööliste direktiiviga. Niisiis, kogu see rakendamine ja praktikas töösse viimine võib võtta veidi rohkem aega, kui meil 31. juulini jäänud on. Kas sellises olukorras on siiski mõistlik saata juba kõik siin olevad inimesed välja ehk tänane seaduseelnõu tagasi lükata, nagu rahandusminister on meedias väitnud?

14:54 Andrei Korobeinik
Aitäh! Ma tunnistan kätt südamele pannes, et ma ei ole öelnud, et kõik on hästi. Maailmas on väga palju asju, mis minu arvates ei ole hästi. See kõik on muidugi üsna subjektiivne, mõni arvab jälle, et need asjad on korras. Aga see arutelu võib-olla väljub komisjoni päevakorra teemast. Nagu olen korra juba vastanud, siis mitte keegi ei saada kõiki inimesi, kogu välistööjõudu Eestist välja. Jutt käib ju sellest, et see eelnõu pikendab siin viibimise tähtaega, mida on korra juba pikendatud – 31. juuli on juba pikendatud tähtaeg. Nüüd, oluline aspekt on siin see, et aeg, mis tuli juurde, ei lähe staažina arvesse ehk inimene võib tulla tagasi ja teha siin tööd pikemalt, sest need kuud, mis ta oli siin pandeemia tõttu, ei lähe tema üldise staažina arvesse. Ja osa tööliste puhul ei saagi see aeg läbi 31. juulil, nii et nemad võivad Eestisse jääda ka pärast seda. Ise küsimus on muidugi see, kas nad tahavad siia jääda, sest tegemist on ikkagi inimestega, paljudel neist on teises riigis perekonnad, nad on siin väga kaua olnud. Seda, kui paljud neist kasutavad võimalust ja lendavad siit ära, kui lennuühendus taastub, ei oska me ennustada. Sellest oli juttu ka komisjoni istungil. Muidugi on oluline aspekt seegi, et eelnõu, mida me arutame, lahendab ka teiste sektorite muresid, mitte ainult põllumajandussektori omi. Neid sektoreid, kus välistööjõu vajadus on suur, on peale põllumajanduse veel. Aga ei, valitsus ei saada siit kedagi niimoodi massiliselt välja. Jutt käib ikkagi üsna konkreetsest regulatsioonist, mida praegu arutame.

14:56 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Liina Kersna, palun!

14:56 Liina Kersna
Suur tänu, hea juhataja! Austatud ettekandja! Nii nagu te soovitasite, läksin ma valitsuse koduleheküljele. Muuseas, valitsuse koduleheküljele esiuudis on praegu see, kuidas valitsus toetab ralli toimumist, aga ma leidsin ka pressiteate tänase otsuse kohta. Siin on kirjas, et 2022. aasta kevadeni tohivad hooajatöölised olla Eestis aasta jooksul 180 päeva, praegu on piiriks 270 päeva. Minu küsimus

on järgmine: kuidas te isiklikult hindate, miks oli vaja hooajatööliste siin olemise aega niivõrd olulisel määral lühendada? Ja teine küsimus: kas need muudatused, mis tänahommikuse otsusega hooajatöölisi puudutavad, nõuavad ka mingisugust seadusemuudatust või on need kõik tehtavad valitsuse korralduse tasemel?

14:57 Andrei Korobeinik

Aitäh! Mul on siiralt hea meel, et minu vastuse esimesest osast oli kasu. Aga minu vastusel oli ka teine osa: rääkisin, et ma hea meelega piirduksin vastamisel sellega, mis toimus komisjonis. Sellest kahjuks kasu ei olnud. Aga põhiseaduskomisjoni liikmena on mul tunne, et see kuue kuu temaatika vajab tõesti seadusemuudatust, aga see ei olnud meie juunikuu istungil teemaks. See on uus teema ja ilmselt arutame seda kunagi tulevikus siin saalis, aga võib-olla ka mitte.

14:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Ivari Padar Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun! (Ivari Padar palub lisaaega.) 5 + 3 minutit, palun! Kahjuks rohkem ei saa. Kui ka mõni teine fraktsioon volitab teid esinema, siis saate rohkem.

14:58 Ivari Padar

Lugupeetud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Võõrtööjõust on siin saalis viimasel ajal ohtralt räägitud ja räägitakse kindlasti ka tulevikus. Kõik me oleme aru saanud sellega seotud terviseriskidest ja ka sellest, et Eestiski on töötute arv kasvamas. Varasematest aruteludestki on välja tulnud, et taoline situatsioon nõuab mõistlikku lahendamist ja et eeldatavasti vabad töökäed ei siirdu põllumajandusse. 31. juuli lõikuspühaks tõstmine on rumal poliitiline kapriis.
Praegu olemegi olukorras, mida saab kirjeldada kui äärmiselt rasket. Lähiaeg on näidanud mitmeid kaasnevaid asjaolusid. Töötuse kasv ei ole motiveerinud inimesi maatöödele minema, ühiskond on linnastunud ja maatöö on jäänud võõraks, kui mitte öelda hirmutavaks muutunud. Töötukassas registreerunud pikaajalised töötud on tihtilugu ilma igasuguse tööhuvita. Samas tuleb tunnustada töötukassa pingutusi lahenduste leidmisel. Mina aga olen nii siit kui ka nii-öelda põllu pealt vaadanud, kuidas on töötukassa ja talunikud koostöös proovinud teha parimat ja otsida inimesi, kes appi tuleksid, ja see pilt on olnud just nii masendav, nagu Jürgen Ligi oma näidetes enne välja tõi.
Ja mis on ka selge: meie olulise bioressursi ehk põllumajandusmaa optimaalne kasutamine on võimatu ilma võõrtööjõu panuseta, lehvita õõnsaid loosungeid nii palju, kui tahad. Loomulikult tuleb meie inimesi kaasata nii palju, kui vähegi saab, aga ilma võõrtööjõu abita me toime ei tule.
Üks miljon hektarit põllumajanduses kasutatavat maad on meie toidukott. Selle vara mõistlik kasutamine on ääretult tähtis. Heina niitmine ja purustamine ei saa olla Eesti põllumajanduse põhialus. Jumala eest, kui keegi tahab põristada traktoriga mööda põldu ringi ja heina niita-purustada ja makrat kõrvale süüa, siis see on tema tahtmine.
Paarikümne aasta eest, kui põllumajandusereform ja maareform olid alles vermeis, mõeldi väga tõsiselt, kuidas Eesti maad optimaalselt kasutada. Prioriteediks seati eelkõige rohumaa maksimaalne kasutus ehk veisekasvatus. Üks asi oli tollal väga selge: piimakarja hävitamisele tuleb piir peale panna. Tekitati juurde selline uus majandusharu nagu lihaveisekasvatus, lambakasvatuses toodi sisse uut tõumaterjali – kõike seda, et paremini meie maad väärindada. Eelmisel nädalavahetusel oli Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsi 20. tegevusaasta juubel, millest mul õnnestus osa võtta.
Meil on palju maa tagasi saanuid, kelle hektarite arv pole andnud võimalust olla konkurentsis ei veise- ega teraviljakasvatuses, samas on neis inimestes palju teotahet oma maad väärikalt kasutada. Aiandus ongi olnud hea võimalus ka mõne hektari omanikuna konkurentsivõimeline olla. Sellest saigi alguse paljude praegu marjakasvatuses ja aianduses tegutsejate start. Käisin ise omal ajal ministrina Soomes õppimas, kuidas aiandusäri käib, kuidas on väiksematel maalappidel võimalik toime tulla. Kui algusaastatel olid mahud väiksemad ja kohalikust tööjõust piisas, siis aja jooksul on olukord muutunud. Kui kümme kuud toimetab kohalik ettevõtja siin ise, siis korjeperioodil on vaja lisajõudu. Nii ongi, ja on kogu maailmas, olgu tegu näiteks Prantsusmaa, Hispaania või Portugaliga. Olen maikuust saadik olnud ühenduses Prantsuse põllumeestega ja tean, kuidas Prantsuse põllumajandusministeerium ja Prantsuse põllumehed väga pingsalt valmistuvad saagikoristuseks augustikuus. Väga tõsiselt tehakse koostööd, proovitakse otsida võimalikult head lahendust. Seal vein tegemata ei jää.
Kutsuda siin meie maasikakasvatajaid maasikaparuniteks on ääretult kohatu, eriti kui seda teevad

inimesed, kellel endal on selline uuskadakluse mekk juures. On palju arutatud, kui palju meil kas või maasikakasvatuses inimesi tegutseb. On justkui ette heidetud, et maasikakasvatuses on vähe inimesi ja palju kisa. See meenutab mulle kogu arutelu põllumajanduse teema üle üldiselt, mis läbi aegade on olnud: mis need põllumehed virisevad, põllumajanduse osakaal koos metsanduse ja kalandusega on SKT-st 3,5%. Aga teine pool jäetakse rääkimata. Tegemist on 100%-ga meie sahvrist, meie toiduga kindlustatusest.
Paraku on lisaks hooajatöölistele tööjõu probleem kogu põllumajandussektoris. Varasemates ettekannetes on räägitud, et tegelikult põllumajandus iseenesest on suhteliselt väike tööliste kasutaja – on valdkonnad, kus on mahud märksa suuremad. Aga suur kogus Eesti piima toodetakse praegu, kaasates võõrtööjõudu. Ja piimaga on niimoodi, et lisaks siseturule me toodame samaväärse koguse ka ekspordiks. Piimakarjakasvatus on meil väga oluline ekspordivaldkond ja mis me siis tegema hakkame selles olukorras? Kas hakkame otsast väärtuslikku karja vähendama, et saaksime hoogu juurde üldrahvalikule heina niitmise ja purustamise aktsioonile?
Aeg ja tehnoloogiate areng annab siin kindlasti vastuseid. Maasikate korjamine kombainidega – võib-olla kunagi isegi meie silmad seda näevad. Ma tean, et katsetusi kusagil tehakse. Piimakarjakasvatuses on robotitehnoloogiad muidugi märksa kaugemale arenenud.
Aga täna tuleb elada reaalsuses ja teha seda, mida suudame. Vähim neist on 31. juuli kuupäeva edasilükkamine ja konsultatsiooni pidamine nende riikidega, kust saab rangetele tervishoiuraamidele tuginedes appi hooajatöölisi. Võib-olla 2021. aasta hooajal on riigisisene huvi põllutööde vastu suurem. Seda me näeme järgmisel kevadel, vahepealne talv annab arutust. Aga täna oleme olukorras, kus maasikas mädaneb põllul ja piimakarjakasvatajad on töökoorma all murdumas. Seepärast ei ole mitte mingit mõtet käsitletavat eelnõu eraldi käsitleda sellest, millised otsused valitsus täna hommikul tegi – minagi neid otsuseid täpselt ei tea. Selge, et see eelnõu ja need otsused peaksid teineteist toetama, mõlemad on olulised. Nii et meie toetame väga selle seaduseelnõu edasist menetlemist ja selle vastuvõtmist. Tänan tähelepanu eest!

15:06 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kersti Sarapuu Keskkerakonna fraktsiooni nimel, palun!

15:06 Kersti Sarapuu

Hea juhataja! Head saalisolijad! Keskerakonna fraktsiooni nimel tunnustan valitsuskoalitsiooni tehtud erakordse pingutuse eest, mille tulemusel leiti lahendus töörändega seonduvatele kitsaskohtadele. See on järjekordne tõestus, et Jüri Ratase valitsus hoolib maaelust ja põllumajandussektorist. Aga mitte ainult! Otsused puudutavad ka Eestisse tulevaid välistudengeid. Kuna Eesti on saanud koroonaviiruse leviku tõkestamisega hästi hakkama, suhtume välisriikidest tulevatesse inimestesse tervisenäitajaid silmas pidades suure ettevaatlikkusega. Seetõttu saavad Eestis kohe ilma piiranguteta tööd ja õppimist alustada inimesed, kes saabuvad riigist, kus 100 000 elaniku kohta on nakatunuid alla 16. Kui inimene tuleb Eestisse riigist, kus see näitaja on üle 16, peab ta viibima 14 päeva jooksul isolatsioonis. Koostöös tööandja või õppeasutusega peab tal olema tagatud transport Eestisse ja riigisiseselt, majutuskoht 14-päevase karantiini ajal ning testimine saabumisel ja isolatsiooni lõpus. Seejärel võib töötama ja õppima asuda alates 15. Eestis viibimise päevast, aga vaid eeldusel, et karantiiniaja lõpus tehtud koroonaviiruse test on negatiivne. Piirangud kehtivad Eestisse saabumisel ka riikidest, mille nakatunute arvu kohta on andmed puudulikud ja kus on suurem viiruse leviku oht. Nende riikide nimekiri avalikustatakse Välisministeeriumi kodulehel.
Kõigi nende otsuste taga, mis täna hommikul tehti, on soov tagada Eesti inimeste heaolu, kaitsta meie kõikide tervist ja tagada igapäevane majanduse toimimine. Maasikad peavad saama korjatud ja lehmad peavad saama lüpstud. Samuti saab lahenduse ehitajate, keevitajate, erinevate majandusharude töötajate põud. Reformierakonna pakutud eelnõu ei paku jätkusuutlikku lahendust. Praegu Eestis töötavaid välismaalasi ei ole inimlik ebamõistlikult pikalt Eestis hoida, sest suurel osal neist on oma kodumaal oma pere. Tänane valitsuse otsus näeb laiemalt probleemi lahendamist, arvestades kõikide huvisid. Aitäh!

15:09 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Järgmisena palun kõnetooli Helir-Valdor Seederi Isamaa fraktsiooni nimel kõnelema. Kolm minutit lisaaega, palun!

15:09 Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid! Me oleme praeguseks muutunud olukorras võrreldes sellega, kui täna arutatav eelnõu Riigikogus algatati. Nimelt on vahepeal koalitsioonierakonnad kokku leppinud ja Vabariigi Valitsus juba langetanud ka oma istungil otsuse, millega lahendatakse probleem alaliselt ja palju laiemapõhjaliselt kui Reformierakonna ettepanek ajutiste töölubade pikendamiseks. Tegelikult see ajutiste töölubade pikendamine ei ole üldsegi hea ja jätkusuutlik lahendus, sellepärast et inimesed, kes siia tulid enne koroonakriisi, tulid teatud perioodiks ja nad sellega arvestasid. Mõned on juba Eestist lahkunud, vaatamata sellele, et neil pikendati tööluba. Mõned kindlasti lahkuvad veel küll perekondlikel, küll muudel põhjustel, osast aga tehakse sunnismaised töötajad tööandjate survel ja töövõtjate endi vastumeelsel nõusolekul. Nad nagu peavad siin olema, kui töölubasid pikendatakse – kui nad lahkuvad, siis nad enam tagasi ei saa. Ja kõige lõpuks ei lahenda see ettepanek olukorda seetõttu, et töölubasid pikendatakse ainult nendel, kes olid siin enne hooajatööde algust, kui hooajatöötajad ei olnud veel siia saabunud – s.o siis enne koroonakriisi algust. See ei ole jätkusuutlik lahendus ei Eesti majandusele, Eesti ettevõtjatele ega tootjatele.

Valitsuse langetatud otsus taastab koroonaeelse olukorra ehk tavapärase tööjõuliikumise kolmandatest riikidest, lisades siia terviseohutuse nõuetest tulenevad täiendavad piirangud juhul, kui tullakse riikidest, kus on kõrgem nakkusoht ja seetõttu peaks läbima karantiini tööandjate juures, mis on tööandjate enda soov olnud. Nüüd, ma arvan, et keegi siin saalis ei peaks olema sellest pettunud, et see esialgne eelnõu on suure osa oma mõttest kaotanud, kuna on leitud parem alaline ja laiapõhjalisem lahendus, millele on toetust avaldanud ka juba Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda ja teised põllumajandusettevõtjad.

Siin on räägitud valdavalt ainult põllumajandussektorist, keda see aitab. Ei, tegelikult on selle tähendus laiem, hooajatöötajate mõiste laieneb ka teistele valdkondadele – lisaks põllumajandusele on see kalandus, toidutööstus, toitlustus, majutus, töötlev tööstus. Nii et selle valitsuse otsuse tähendus ja mõju on palju laiem kui ainult põllumajandusvaldkondade töötajad. Nüüd sellest, mis puudutab kuue kuu tärmini sisseviimist, siis jah, ka seda valitsus arutas ja otsustas kaaluda ja teha ettepaneku. Selleks on vaja seadust muuta. Seda me saame, kolleegid, koos teiega arutada siin saalis tulevikus, aga suure tõenäosusega võib arvata, et majanduskriisi mõjud sügisel süvenevad, tööpuudus praegu on juba hakanud Eestis kasvama, suure tõenäosusega sügisel kasvab veelgi ja siis on igati põhjendatud vaadata üle ka need regulatsioonid, kuidas eelistada oma inimesi tööjõuturul, kui selleks on olemas pädevus, tahtmine ja võimalused. See ettepanek on valitsusel kehtestada see ajutise iseloomuna kriisimeetmena, nii nagu aktsiiside alandamine, mis kehtib siis 2022. aasta aprilli lõpuni – sama tähtaeg nagu aktsiiside langetamisel.

Nii et see on igati mõistlik lahendus, millega Vabariigi Valitsus on välja tulnud. See on tõepoolest muutnud olukorda, head kolleegid, nii nagu te ütlesite. Ja miks just praegu selle kokkuleppeni koalitsioonis jõuti? Aga ikka seetõttu, et praegu kehtivad töö- ja elamisload on pikendatud 31. juulini. Mitte mingit muud survet siin ei olnud, aga just see tärmin: selleks ajaks pidi olema leitud alaline lahendus ja see pidi olema tehtud mitu nädalat varem, et tööandjatel oleks aega ette valmistada tööjõu vastuvõtmine ja kui vajalik, siis on võimalik läbi teha ka karantiiniaeg. Nüüd on selleks võimalus olemas, valitsuse otsus jõustus juba tänasest alates. Nii et tänasest alates saab neid toiminguid teha ja nii peaks see tulevikku vaatav aeg olema piisav, et need probleemid lahendada. Seda, mis on minevikus juhtunud, me keegi muuta ei saa, ka mitte selle eelnõuga, mille on esitanud Reformierakond ja mille esimene lugemine oleks täna olnud ja teine ning kolmas lugemine ilmselt kunagi tulevikus. Valitsuse otsused saavad jõustuda praegu ja neid ettepanekuid, mis nõuavad seadusemuudatust, me saame veel üheskoos sügisistungjärgu ajal arutada. Need ei ole kiireloomulised ja need ei takista praegu Eestis hooajatöötajate kasutamist ettevõtetes. Aitäh!

15:15 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Järgmisena palun Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel kõnelema Jaak Valge. Kolm minutit lisaaega, palun!

15:15 Jaak Valge

Austatud juhataja! Head rahvaesindajad! Auväärt tehniline personal! Ma tahan alustada jälle positiivselt ja ütlen, et loomulikult ongi see opositsiooni asi alternatiive pakkuda. Hoopis halvem oleks selline

passiiv-agressiivne hoiak. Ja kui pakutud alternatiiv on kuigivõrdki konstruktiivne, siis see annab vähemalt sedavõrd kasu, et sunnib poliitikat analüüsima, ja seda ma siis nüüd katsun ka teha.
Niisiis, miks üks rahvuskonservatiivne ja vabale majandusele orienteeritud erakond ei saa selle eelnõu poolt ega ka ühegi teise massilist odavtööjõu kasutamist soodustava või hoidva eelnõu poolt kuidagi hääletada? Klassifitseerisin selleks neli põhjust. Esiteks, meie näeme Eesti ühiskonda tervikuna ja vaatame ühiskonna arengut kaugele suunatud sihikuga, strateegiliselt ja Eesti Vabariigi põhiseaduse vaimus.
Konkreetsemalt, meil on tohutu lõimumisprobleem. Mina ei tea maailmas ühtegi teist riiki, kus riigikeele oskuse tase püsielanike seas oleks nii madal kui Eestis. Odavtööjõu massilise sissetoomisega oleme usinalt alustanud oma lõimumisprobleemide süvendamist. Odavtööjõu sissetoomine soodustab ka idaslaavi kultuuritaustaga isikute Eestisse alaliselt elama asumist. Ma toon mõned näitajad: 2017. aastast alates on järsult suurenenud lühiajaliste töötajate tarvitamine Eestis. Aasta jooksul oli registreerituid 7500 ning samal aastal asus Eestisse püsivalt elama 1200 Venemaalt ja Ukrainast pärit isikut rohkem, kui siit lahkus. Saldo oli pluss 1200 inimest. Nii: 2018. aasta, 20 000 lühiajalist töötamist ja Venemaalt ja Ukrainast pärit isikuid jäi siia alaliselt elama 2000 rohkem, kui siit lahkus. 2019. aastal oli lühiajalise töötamise registreerimisi 32 000, Ukraina ja Venemaa kodanikele anti välja üle 3100 esmase elamisloa ja Eestisse asus elama 2300 Ukraina ja Venemaa kodanikku rohkem, kui siit lahkus. 2020. aastal ilmselt selline positiivne rändesaldo Venemaa ja Ukrainaga veel suureneb, sest inerts on tugev ja ilmselgelt on olemas positiivne korrelatsioon Eestis lühiajaliselt töötamise ja Eestisse püsivalt elama asumise vahel. Andkem endale aru, et iga riiki lühiajaliselt asunud isik võib soovi korral alati leida võimaluse siia püsivalt jääda. Ma meenutan Nõukogude aega. Siia tulid suurest Nõukogude Liidust inimesed tööle, töökoht oli olemas. Siia jäi kohale iga kuues ja seitsmes, aga selline massiline läbivool, nagu siis toimus, andis tulemuse, mille tõttu me oleme praegu välispäritolu rahvastiku osakaalult Euroopa riikide tipus.
2019. aasta rändetulemused võiks võtta kokku nii. Eestlaste tagasiränne on aeglustunud, Euroopa Liidu kodanike sisseränne pisut vähenenud ja nende väljaränne järsult suurenenud. Idaslaavi kultuuritaustaga ja muude kolmandate riikide kodanike sisseränne on suurenenud. Kokkuvõttes on eestlaste ja muust rahvusest põlisrahvastiku osakaal kahanenud. Venemaalt ja Ukrainast ja muudest riikidest pärit hilisimmigrantide osakaal on tõusnud. EKRE seisukohalt on see probleem ja ma usun, et ka globaalses mõttes on see probleem. Mul ei ole mitte midagi toredate ukrainlaste vastu, aga see mudel süvendab ebavõrdsust riikide vahel ja vastuolulisust maailmas. Ent see on teine teema.
Teine põhjus on asjaolu, et odav tööjõud hoiab meie töötasu madalal ja pidurdab meie enda tööjõu naasmist Eestisse. Nagu te teate, aastatel 2000–2017 lahkus Euroopa riikidesse Eestist ligikaudu 50 000 või pisut rohkem inimest. Nende lahkunute hõive struktuur oli ligikaudu sarnane sellega, mis iseloomustab seda, keda me nüüd lühiajaliste võõrtöölistena oleme tarvitanud. Viimastel aastatel on see rändesaldo tasakaalustunud, aga kindlasti on veel väga palju neid, kes tahaksid Eestisse tagasi tulla, seda eriti saabuva majanduskriisi taustal. Kui me tarvitame massiliselt odavtööjõudu, siis on selleks hoopis vähem võimalusi.
Nii, ma usun, et paljudele need argumendid ei mõju. Kasutagem siis majanduslikke argumente. Kolmas põhjus on asjaolu, et Eestis on suur tööpuudus ja ilmselgelt on rasked ajad alles ees. Tuletan meelde, et tööpuudus ja vaesus ähvardavad esimesena meie endi välispäritolu rahvastikku, seega me just suurendaksime lõimumisprobleeme. Töötukassa andmetel oli meil 28. juuni seisuga veidi üle 51 000 töötu, aga sellegi eelnõu seletuskirjas märgitakse, et ehituses, tööstuses ja mujal on välistööjõu kaotus korvamatu. Kas tõesti? Töötukassa andmetel oli siis 5300 praeguse töötu endine töökoht ehitussektoris, 4000 puhul tööstuses. Ja kui palju on pakkuda vabu töökohti? Vastus: põllumajanduses, metsamajanduses ja kalapüügis 862, ehituses 330 ja tööstuses ligi 800. Seega põllumajanduses on vabu töökohti ja tööotsijaid ligikaudu võrdselt, ehituses on tööotsijaid 16 korda rohkem kui tööd ja tööstuses viis korda rohkem. Aga tõsi, ma möönan, see vana inerts on tugev. Kui räägime struktuursest tööpuudusest, siis see on tõepoolest olemas ja see probleem tuleb ära lahendada, aga ma ei usu põhimõtteliselt, et eestlaste töötahe on kusagile äkki ära kadunud. Ka mu oma 17-aastane poeg otsis tööd maasikakorjajana, aga paraku ta pole seda tööd saanud. Soomes teevad eestlased ka neidsamu põllumajanduslikke töid, ka praegu teevad. Küsimus on palgas ja töötingimuses ja tegelikult riigi heaolu tasemes, mis võibki jääda samaks, kui eestlased teevad neid töid Soomes, aga mitte Eestis.
Nüüd jõuan neljanda põhjuse juurde. Me ei ole jõudnud Euroopa viie rikkaima riigi hulka, vaid oleme Eurostati andmetel tänaseks tarbimisvõimekuselt langenud kuue kõige vaesema Euroopa Liidu riigi

hulka. Kui toome odavat võõrtööjõudu sisse, siis parimal juhul võidame lühiajaliselt, aga pikaajaliselt kaotame. Tsiteerin Tartu Ülikooli majandusteaduskonna dekaani professor Raul Eametsa: "Asja tuum on madalam palk, mis võimaldab ettevõtjatel kulusid kunstlikult all hoida. Innovatsiooni mõttes on see negatiivne nähtus."
Ütlen omalt poolt veel mõned elementaarsed tõed. Turumajanduses on riigi rolliks vaba konkurentsi tagamine turul. Majanduses kuuluvad tootmistegurite hulka maa, tööjõud, kapitali ettevõtlikkus. Kui riik teeb mõnele ettevõttele või majandusharule eeliseid mõne tootmisteguri, näiteks tööjõu või miks mitte tooraine odavamaks tegemise näol, kui ta teeb mõne tootmisteguri tarvitamise odavamaks, siis on see sekkumine vabasse konkurentsi. Ja veel: küsimus ei ole ainult konkurentsis. Kui riik teeb odava välistööjõu hõlpsasti kättesaadavaks, siis ühtlasi soodustab ta ka primitiivsemaid ettevõtteid teiste arvel ja pärsib, mitte ei soodusta kõige olulisemat tootmistegurit, milleks on ettevõtlikkus.

15:23 Helir-Valdor Seeder
Aitäh!

15:24 Jaak Valge
Seega EKRE fraktsioon teeb ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Tänan tähelepanu eest!

15:24 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Kaja Kallas Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun! Viis pluss kolm minutit, palun!

15:24 Kaja Kallas
Head kolleegid! Kõigepealt on mul väga hea meel, et opositsiooni surve kandis vilja ja valitsus on sunnitud välja pakkuma lahenduse omaenda tekitatud probleemile. See, et tööjõuga tekib mure, oli selge juba siis, kui valitsus kehtestas koroonakriisi ajal kobareelnõuga ajutisele tööjõule siin viibimise tähtaja, öeldes, et peale 31. juulit peavad kõik siit lahkuma. Reformierakond on rääkinud sellest, et täiendava tööjõuga seotud lahendust on majandusele vaja. Seda me oleme rääkinud kolm kuud. Maaelukomisjon on seda küsimust arutanud seitse korda, aga lahendusi pole leitud, sest pole olnud soovi seda probleemi lahendada. Täna valitsuse pakutud lahendus iseenda tekitatud probleemile sündis liiga hilja, aga parem hilja kui mitte kunagi. Iga venitatud päev, ebakindlus täiendava tööjõu lubamisega on tekitanud ja tekitab majandusele kahju, mis on mõõdetav ja mida ei oleks pidanud olema. Tööjõukriis on põhjustanud suure kahju, sest raisku läinud on saak. Tänases Delfis on artikkel ühest maasikakasvatajast, kes ütleb, et 50–60 tonni maasikaid on sisuliselt raisku läinud. Valitsus on narrinud ja mõnitanud inimesi, kes on aastaid oma ettevõtlust heas usus üles ehitanud.
Nii palju kui me valitsuse otsusest praegu teame, puudutab see ainult töölisi, kes on peamiselt põllumajanduses. See ei lahenda probleemi pikemas perspektiivis – tööstuses, ehituses ja teistes sektorites, kes samuti täiendavat tööjõudu vajavad. Kuulates siin täna valitsuserakondade esindajate kõnesid, jäi mulje, et soovist seda valitsust koos hoida võtab valitsus vastu n-ö parimaid otsuseid. Siin võib parafraseerida Olav Osolini, kes ütleb, et kõige paremad on sellised valitsuse otsused, mille puhul saab osa valitsusest öelda, et olukord on nüüd kardinaalselt muutunud, ja osa valitsusest saab öelda, et mitte midagi ei ole muutunud, ja normaalsed inimesed ei saa üldse mitte millestki aru. Suurem mure valitsuse tänase otsusega on aga see, et valitsus teeb Eestist ajapikku suletud provintsi. Põllumajanduse probleemi lahendmaiseks ohverdati siis välistudengid.
Täna on 6. juuli. Me ei ole siin saanud vastuseid oma küsimustele ja tundub, et valitsuserakondade esindajad ise ka ei saa aru, mis ikkagi pärast 31. juulit juhtub nende inimestega, kes siin praegu on, juhul kui valitsuskoalitsioon hääletab tänase eelnõu välja. Täna siin olevad, täna juba siin töötavad inimesed saadetakse Eestist välja 1. augustil. Kõik ettevõtjad ei jõua uusi töötajaid leida. Eesti piimakarjalautades töötab praegu 400 välismaalase ringis ja seaduse kohaselt peaks neist 300 lahkuma 1. augustil. See tähendab, et 21 000 lehma, veerand Eesti lehmadest jääb augustis lüpsmata.
Seetõttu on mul teile ettepanek: kui te tõesti tahate olla kindlad – ja teil ju ei ole seda kindlust praegu –, et majandusele tekitatud kahju ei süvene, et need lehmad ei jää lüpsmata, siis ärge hääletage meie eelnõu täna välja. Kui on tõepoolest nii, et valitsuse otsusega need probleemid lahenevad, siis seadus lihtsalt ei rakendu, aga mingit kahju sellest ei teki. Nagu öeldakse, süüa see ju ei küsi. Kui aga selgub – nii nagu sageli selle valitsuse tegemiste puhul on selgunud –, et see otsus siiski kõiki probleeme ei

lahenda, siis täna esimesel lugemisel olev eelnõu on olemas ja seda saab edasi menetleda, täiendada, nii et probleemid saaksid lahendatud ka 1. augustil. Kui see on välja hääletatud, siis te enam ei jõua uut eelnõu sisse anda, ammugi mitte ei jõua seda menetleda. Nii et minu soovitus on küll: palun ärge hääletage selle eelnõu tagasilükkamise poolt, vaid toetage selle menetluse jätkamist ja esimese lugemise lõpetamist! Aitäh!

15:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kõik fraktsioonid on rääkinud, sellega on läbirääkimised lõppenud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 192 esimene lugemine lõpetada, aga Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku Eesti Reformierakonna fraktsiooni algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata ja ma panen selle ettepaneku hääletusele.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku Eesti Reformierakonna fraktsiooni algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu 192 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 52 Riigikogu liiget, vastu oli 42, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Seega on eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja.
Aitäh, head kolleegid! Tänane istung on lõppenud. Kohtumiseni järgmisel istungil!

Istungi lõpp kell 15.33.